

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Multămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

După criză

— Duplicitatea „Tribunei” —

(=) Cunoscătorii itelor încurcate ale politicii ziarului „Tribuna” au constatat în repetite rânduri, mai de curând ca și mai de mult, că adevărații inspiratori ai acelui organ așa zis „independent” sunt maestrul celei mai îndrăznețe și celei mai condamnabile duplicități. Politica intransigentă — în vorbe — este pentru dânsii numai mijlocul de-a înșela judecata mulțimei. În fond, faimoasele „puncte de orientare” ale d-lui Eugen Brote pentru o politică oportunistă încântă și astăzi pe smerenia sa călugărul Roman Ciorogariu, duhul tainic al „Tribunei”. Altminteri nu s'ar putea explica nici prietenia statornică a preacuviosului călugăr cu vicarul contelei Tisza „conliturgisitorul” Vasile Mangra, nici campania „Tribunei” în contra comitetului și partidului național.

Dar însăși organizația internă, însăși ființa „Tribunei” e clădită pe duplicitate. Patronii acestui ziar, când vorbesc opiniei publice, declară că „Tribuna” și casa ei sunt „avere națională”.

Ar urma de aci, că numai comitetul și partidul național, organele autorizate ale vieții noastre publice, pot dispune de această „avere națională”. De fapt însă, după legile comerciale, „Tribuna” nu este nici decât o „instituție națională”, ci o simplă „societate în comandită”, — întreprinderea particulară a unor domni cari nu vor să aibă nici un fel de răspundere față de organele conducătoare ale partidului național.

Această confuzie intenționată, pe care o fac oamenii „Tribunei” între interesele lor particulare și interesele naționale, caracterizează perfect duplicitatea lor. În gândul patronilor „Tribunei”, casa lor, tipografia lor, ziarul lor, nevoile și aspirațiile lor înseamnă mai mult decât partidul național și necesitățile politice ale neamului nostru. De aci scamatoria cu „averea națională” care nu-i decât averea d-lor Oncu, Ciorogariu, Bocu și a celorlalți tovarăși de întreprinderi. Printre aceștia era — la locul de onoare — și vicarul Vasile Mangra.

Până astăzi nu se știe precis, dacă dânsul nu se va fi socotind — după legea comercială și după prietenia cu părintele Ciorogariu — tot părtaș la proprietatea „Tribunei”.

În orice caz, politica acestui ziar pentru compromiterea comitetului național și pentru desbinarea partidului poate satisface deplin atât pe vicarul Mangra, cât și pe bunul său protector, contele Tisza.

Broșura d-lui dr. Al. Vaida-Voevod, pe care d. I. L. Caragiale a numit-o foarte nimerit „lovitură de măciucă” pe capul oamenilor cu două fețe ai „Tribunei”, a dat dovezile complete ale politicii anti-naționale ce s'a făcut și se mai face în coloanele ziarului „oțeliților”.

Pe față „Tribuna” n'a îndrăznit să aprobe și să propage politica lui Mangra. Dacă ar fi procedat astfel, n'ar mai exista astăzi. Ar fi distrus'o chiar atunci indignarea opiniei noastre publice, de care „Tribuna” se teme ca ori și care ziar comercial.

Dimpotrivă, patronii „Tribunei” au dat voie poietului Goga să condamne cu

asprimea convenită politica trădătoare a vicarului Mangra și rolul desgustător al d-lor Brote și Slavici. În acest chip, popularitatea „Tribunei” a fost pusă la adăpost pentru o vreme.

În schimb, Machiavelul „Tribunei”, prea cuviosul părinte Ciorogariu, a dat drumul în coloanele „Tribunei” tuturor dușmanilor comitetului și partidului național.

Dacă vicarul Mangra nu putea fi apărat pe față, trebuiau combătuți și discreditati cel puțin adversarii lui, membrii comitetului. Rezultatul, dacă odioasa campanie a „Tribunei” ar fi reușit, avea să fie același: triumful anarhiei în partidul național și distrugerea organizației noastre politice.

După această ispravă putea veni și potopul politicii guvernamentale românești, care ne-ar fi dăruit cu toate bunătățile făgăduite de contele Tisza.

Duplicitatea „Tribunei” s'a văzut și în timpul crizei provocate de răzvrătirea dlui Birăuțiu și a „Luptei” în contra autorității comitetului național. Atunci, „Tribuna” pretindea „Luptei” — foarte corect — să se supună autorității comitetului. Când însă „Tribuna” însăși s'a ridicat în contra comitetului și partidului național, ea n'a mai vroit să audă de necesitatea disciplinei, de autoritatea comitetului, de interesele partidului, pentru cari pledase în contra „Luptei” răsvrătite, deși „Lupta” nu se făcuse nici pe departe așa de vinovată ca „Tribuna” față de interesele solidarității naționale.

Pe timpul tratativelor dlui Ion Mihu, aceeași duplicitate se putea observa în

Din înțelepciunea Englezilor

— Cugetări de Iohn Ruskin —

O editura germană, Karl Robert Lange-wiesche (Düsseldorf și Leipzig), publică în câte un volum, elegant și ieftin, culegeri din operele autorilor mari ai literaturii universale. Mi-a căzut în mână un volum de acestea, cuprinzând cugetări din scrierile autorului englez Iohn Ruskin (1819—1900). Câteva spicuri pentru cetitorii „Românului”, cred că vor fi binevenite. Înțelepciunea Englezilor, răsărită din experiența seculară a rasei și cultivată de cea mai practică educație națională, poate fi de folos și oamenilor noștri.

Iohn Ruskin este un apostol al muncii, al dreptății, al iubirii. El desprețuește trufia modernilor, cari exagerează importanța civilizației. Adevărată cultură pentru Iohn Ruskin, este cultura sufletului. Iată câteva cugetări ale sale în această privință:

„Există în lumea asta două categorii de lucruri prețioase: unele, pe cari Dumnezeu ni le-a dat în dar, soarele, aerul și viața (muritoare și nemuritoare); în al doilea rând, din lucrurile pe cari Dumnezeu ni le dă în schimbul unei valori. Aceste lucruri, vin și lapte pământesc, pot fi cumpărate numai cu anume preț; nici dată nu le putem avea mai ieftin. Nici un fel de șarlatanie și nici un fel de târguială nu poate forța vre-un lucru din gospodăria naturii pe

prețul jumătate. Vrem să fim puternici? — Trebuie să muncim. Flămânzi? — Trebuie să postim. Fericiți? — Trebuie să fim buni de suflet. Înțelepți? — Trebuie să vedem și să cugetăm.

Nu ne face întru nimic mai puternici, mai fericiți, mai înțelepți faptul, că putem face sute de kilometri pe ceas, că putem fabrica mii de coși pe minută. În totdeauna au fost mai multe lucruri pe lume, decât le-a putut vedea oamenii, oricât de încet ar fi mers. Dacă vor merge repede, nu le vor vedea mai bine. La urma urmelor, oamenii se vor convinge, că închipuitele lor „mari” invențiuni pentru biruința spațiului și timpului nu biruesc nimic; pentru că spațiul și timpul sunt în sine puteri nebiruite și în afară de asta nici n'are rost să fie biruite, ci numai folosite. Nebunul vrea să scurteze tot mai mult spațiul și timpul; înțeleptul vrea mai întâiu să le câștige și apoi să le dea viață.

Dacă pricepi bine, drumul de fer este numai un mijloc de a face lumea mai mică. Cât pentru faptul, că omul este în stare să vorbească astăzi dintr'un loc într'altul, este desigur bun și frumos lucru; dar ia să-ți închipuești, că n'ai avea în fond nimica de spus!

La urma urmelor, suntem nevoiți să admitem, ceace ar fi trebuit să recunoaștem de mult; anume, că lucrurile cu adevărat prețioase sunt gândul și vederea, nu pasul și goana. Un glonț de pușcă nu folosește nimic, dacă ajunge repede; și unui om, dacă este om cu adevărat,

nu-i strică deloc să meargă încet. Pentru că vrednicia lui nu consistă câtăuși de puțin în mersul lui, ci în ființa lui însăși.

„Bine, dar căile ferate și telegrafii sunt de mare folos pentru a împărtăși popoarelor sălbătice — cultura.” Desigur, numai să aveți ce împărtăși acestor popoare. Dacă cunoașteți numai căile ferate și puteți da numai aburi de apă și praf de pușcă — ce treabă mare? Iar dacă aveți de împărtășit alte lucruri, drumul de fer este de folos numai pentru că aceste lucruri și chestia este — ce pot fi acele lucruri: Religia? Eu cred, că dacă am fi vroit s'o împărtășim aievea, am fi putut-o face în mai puțin de 1800 de ani — chiar fără de aburi. Cea mai multă învățătură religioasă, de care îmi aduc aminte, s'a dat pe drum pedestru și nu se poate da mai ușor în goană, decât la pas. Sau vrem să împărtășim știința? Dar care știință — a mișcării, a hranei, a medicinei? Bine, dacă ai îmbrăcat pe sălbatic, l-ai hrănit cu pâine albă și l-ai învățat să pună-n ghips o mână ori un picior — ce mare ispravă? Gândește-te la chestia asta. Închipuește-ți, că ai înlăturat toate piedecile; dă-i sălbaticului toate progresele culturii, în cel mai înalt grad; presupune, că ai pus pe Indian în ghete strămte, ai învățat pe Chinez să lucreze obiecte de porțelan ca ale noastre și să le zugrăvească apoi cu culori, cari se șterg, că ai convins pe toate femeile din Hindu, că e mult mai cucernic lucru să-și îngroape bărbații, după ce i-au năcăjit până la

coloanele „Tribunei“. Pe de o parte, patronii ziarului apărau pe d. Ion Mișu, față de comitetul național, acuzând pe membrii comitetului, că n'au dat întregul lor concurs dlui Mișu, ba chiar au zădărnicit tratativele și au spulberat speranțele de „pace“. De altă parte, aceiași oameni combatteau ideile moderate ale dlui Mișu, bănuiau pe membrii comitetului că ar vrea pacea cu guvernul și se laudau că „Tribuna“ reprezintă „aripa stângă“ și „politică intransigentă“ a partidului național!...

Dar toate lucrurile au un sfârșit în lumea asta. Trebuia să i-se înfunde odată și „Tribuna“ cu duplicitatea sa. Campania anarhică a pretenșilor „oțeliți“ în contra comitetului și partidului național, în contra claselor noastre conducătoare, în contra principiului autorității, fără de care nu poate exista nici un fel de societate, — această campanie de tristă amintire a deschis ochii tuturor oamenilor cu dreaptă judecată asupra marelui primejdii ce ne venea din partea organului cu două fețe, care-și scăpase printre rânduri mărturisirea că *poate veni o vreme când „ideia națională“ va trebui apărată în contra partidului național!*

„Tribuna“, condamnată de comitetul național și de fruntașii partidului, în *unanimitate*, a fost descoperită definitiv. Astăzi știe toată lumea ce rost are acest organ suspect, pe care-l editează o „societate în comandă“, o *întreprindere negustorească*, a câtorva particulari.

D. N. Oncu nu mai poate acoperi cu autoritatea dsale „Tribuna“, pentru că dânsul și-a compromis definitiv această autoritate, solidarizându-se cu răzvrătiții și retrăgându-se din comitetul național.

Părintele Ciorogariu, care s'a ferit întotdeauna de-a fi membru în comitetul național și de-a lua parte la faptele politice ale partidului, mulțumindu-se cu rolul de inspirator *ocult* al „Tribunei“, nu poate avea pretenția unui credit în chestiile politice naționale. Locul dsale și l-a ales singur: alătura de vicarul Mangra, în *umbră*.

moarte, decât să fie arse pe rug la înmormântarea lor... Ce mare ispravă?

Pe'ncetul, dacă ne gândim punct de punct, ajungem să ne dăm seama, că toată fericirea și credința adevărată sunt aproape de noi și totuși le nesocotim și că, înainte de-a fi învățat noi înșine să fim fericiți și nobili, n-avem de spus nici Indienilor cine știe ce lucru. Alergările de cai și vânătoarea, petrecerile cari fac din noapte zi, muzica scumpă și obositoare, amărăta luptă pentru slujbe, situații sociale, putere, bogăție sau popularitate, toate aceste ocupațiuni fără de rost, lenea fără de popas în lumea noastră trivială, mi-se pare că nu pot fi plăceri, pe cari să avem ambiția a le împărtăși altora.

Toate bucuriile adevărate și sănătoase, cari sunt cu puțință oamenilor, le sunt cu puțință mai ales într'o atmosferă de pace și întotdeauna a fost așa, de când omul s'a plămădit din lut.

A vedea grăul crescând și florile răsărind, a râsufla din adânc de-asupra plugului și sapei, a ceti, a cugeta, a iubi, a spera și a te închina — iată ceea ce ferește pe oameni. A face aceste lucruri a stat totdeauna în puterea omenească; nici odată oamenii nu vor putea face mai mult.

Fericirea sau nefericirea lumii atârână numai de puțință noastră de-a recunoaște și de-a învăța aceste puține lucruri — dar nici într'un caz nu poate să atârne de fier sau sticlă sau electricitate sau aburi.

Trad. de Ascanio.

Cine mai rămâne să garanteze politica națională a „Tribunei“ dintre proprietarii ei? Poate d. Sever Bocu?... Dar aci ne oprim. E timpul. Ar râde și curcile dacă ne-am încerca să discutăm personalitatea politică, culturală, morală a unui Sever Bocu! Această grea sarcină o lăsăm unei pene mult mai meștere, unei pene de poet cum ar fi bunăoară pana încercată a dlui Goga. Imaginația extraordinară a iubitului nostru poet ar fi singura care să poată crea un Sever Bocu, prim-redactor al „Tribunei“, vrednic de luat în serios.

Scrisoare din Londra

V.

Londra, 2 — VIII — 1911.

S'a zis, că acest Congres ar fi fost o înjghebare înfiripată de puterea Ovreimii, concentrată în Alianța Izraelită Universală.

În forma asta, informațiunea nu este exactă.

Adevărul e, că chestia ovreiască, ca chestie de rassă s'a discutat pe o platformă cu mult mai întinsă, decât cum se aștepta, și poate că faptul acesta a lăsat să se acrediteze în cercuri largi, informația aici mai sus descrisă.

Precum avui onoare a spune în scrisorile mele de mai nainte, ideile mari de umanism și civilizațiune își fac calea lor de biruință peste toată întinderea pământului.

Curios lucru, că în multe țări, chiar politica de stat, idei ruginite de supremație, de hegemonie, și concepte, în mod absurd și vătămător explicate și aplicate, în chestie de popor, națiune, rassă, este cauza neîndestulirilor și a frământărilor neîncetate și primejdioase. Așa e în Rusia, așa suntem cu epigonii noștri politici în Ungaria, apoi în Turcia, în Statele-Unite, etc.

A sosit vremea, pentru încoronarea regelui Angliei. Popoarele, rasele deosebite din acest imperiu, toate s'au prezentat la aceste serbări. Bărbații europeni, cari poartă la inima interesele mari ale libertății popoarelor, s'au folosit de această ocaziune, pentru ținerea acestui mare și obștesc Congres etnografic. Și planul le-a succedat minune, întru cât aproape toate popoarele, rasele din lume au fost reprezentate.

Ovreii s'au folosit de ocaziune, și au pus în relief, în vedere, mai mult decât se prevedea, chestia rasei lor. Cinci Ovrei s'au înscris la vorbă, și patru au și avut cuvântul.

În discursurile lor au stăruit mai ales asupra situațiunei Ovreilor din Rusia.

Făț de România au făcut numai aluziuni, și câte o insinuațiune. Vedeai că-i doare ceva, nu spuneau însă, că ce anume nu le este pe plac în România.

Mai expliciti, mai comunicativi erau în chestia aceasta în conversațiunile lor în cercuri private.

A fost însă la îndemână patriotul român d. Al. D. Florescu, neobositul naționalist din București.

În cuvântul rostit la banchetul festiv al congresiștilor, a răspuns, tot în termeni generali, insinuațiile făcute la adresa României, constatând faptul, că în re-

gatul Român există din timpurile cele mai vechi libertatea culturilor religioase.

A dat apoi, față de răstălmăcirile răuvoitoare ale Jidanilor, explicațiile cuvenite, în ceea ce privește situația politică a străinilor în țara românească.

Mai nainte de toate a stabilit, că prescriesele constituțiunei în chestia împă-mântenirii nu se aplică numai față de Ovrei, ci au aceeași valoare pentru toți străinii. A relevat apoi imigrațiunea dinspre Rusia, ceea ce constituie o primejdie statornică pentru România, față de care trebuie să ia măsuri de apărare, chiar în interesul libertății și a culturii, dacă n'ar vrea să fie coplesită de un proletariat, element provocător de turburări și chiar catastrofe economice incalculabile.

Se vede și din aceste puține date, că jertfa adusă de d. Al. D. Florescu, cu venirea d-sale la acest Congres, a adus servicii prețioase bunei reputațiuni a țării românești și a neamului întreg.

Ce bine a fost, că opiniunile greșite, sau intenționat răspândite în contra numelui nune al Românilor, au fost rectificate, și așa, mulți membri ai Congresului au fost orientați asupra situațiunei politice a Ovreilor și în general, a străinilor din regatul României libere.

Onoare și recunoștință patriotului ze-los și luminat, care și de astădată a dat semne învederate despre nemărginita iubire de neam, ce-l caracterizează.

Intr'adevăr, teren fără de margini ni s'a deschis, în conversațiunile private, și cu ocaziunea vizitelor, ce le-am făcut, ca să dăm deslușiri asupra chestiei noastre naționale românești.

Până și chestia emigrațiunei Românilor în America, a venit la vorbă. Mai mulți Americani, Sir Robertson, Sir Mactowlan, și alții cari au venit în contact cu Românil noștri emigrați în America de Nord, au vorbit în termeni foarte elogiși despre frații noștri emigrați. Au spus, franc și neprecupăți, că sunt muncitori buni, vrednici de încredere, sobri și cruțători. Au relevat că sunt de evlavioși și țin la religia lor. Zidesc biserici, acum încep a-și face școli, au societăți culturale naționale.

Nime nu-i împedecă în dezvoltarea lor.

Ce țară fericită poate fi aceea, ne spune un American bătrân, Sir Warckley, care e alcătuită din astfel de cetățeni!

Așa ar fi, îi ziceam, dacă și la noi ar fi respectate libertățile publice, ca la D-nu. Și le-am dat informațiile, conform adevărului, asupra stărilor noastre publice, cu școlile, cu presa, cu alegerile, cu coloni-zările.

Au rămas uimiți oamenii, și se mirau, că în Europa mai pot sista astfel de situații umilitoare pentru civilizațiune, și contrare tuturor principiilor de libertate și egalitate.

Am făcut, între altele, cu d. Florescu, o vizită la Primatul Engliterei, Monsenioul O'Browns. Ne-a primit foarte amabil, și s'a informat, cu multă interesare despre toate chestiile culturale, economice și politice ale elementului românesc din răsăritul Europei. S'a dovedit din expunerile Exc. Sale, că este informat asupra chestiei naționale românești, și ne-a spus, că puterea morală a elementului românesc, ce se dovedește mai ales prin alipirea lui la religie și la limba sa națională, servește de o garanție pentru u

vitor mai fericit a neamului întreg. Ne-a stăruit să cultivăm în popor aceste virtuți.

Va urma acum morala, sau învățăturile, ce le-am luat din ocazia acestui neuitat Congres.

Dr. V. Lucaciu.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson

D. Litt (Oxon)

— Urmare —

C. Huszár. — Dacă este aci careva, care predă un mandat usurpat, acela este d. Aloisiu Rudnay*). (Larmă mare. „La ordine“. Huszár e îndrumat la ordine.)

Dar, că puterea câștigată prin corupție e numai iluzie și vremelnică, se pare c'a priceput-o și contele Ștefan Tisza, care a atras atențiunea tuturor să nu se prea bucure de primul succes. Și el are toată dreptatea; căci nu e nici o legătură mai strânsă între popor și această majoritate. Oratorul a accentuat apoi, că reînvierea numelui de „Partid Liberal“ a fost respinsă înaintea alegerilor de partizanii guvernului, ceea ce a dovedit, că nu-s liberali prea entuziaști; în orice caz liberalismul n'a luat nici o măsură contra uzurei și concurenței necinstite.

După o stăpânire liberală de 38 ani, numărul analfabeților a fost în Ungaria peste 50%. — Clasele culte au părăsit poporul cu totul... În ramul chestiilor sociale n'a fost regulată nici bazele muncii copiilor; nu e protecție contra excesului de lucru; sunt fabrici și întreprinderi, în cari muncitorii au să lucreze dela 14—24 ore în picioare....

Vorbitorul continuă, — adresându-se unei Camere aproape golye, căci Dreapta s'a depărtat. Se referă la lipsa medicilor, chimiștilor (farmaciștilor) și spitalelor în țară, și că peste 40,000 idioți și persoane slăbite la creeri, sunt de tot neglijate, etc...

După Huszár vorbește Aloisiu Rudnay: „Nar fi trebuit să vorbesc, de cumva nu mi s'ar fi făcut imputarea, că uzurp mandatul din Privyge. (Zgomot.)

Geor. Szmrecsányi. — E, din capul locului nerușinare de-a veni aci. (Zgomot mare. Strigăte „la ordine“. Membrii majorității sar excitați din scaunele lor). Nu strigați. Nu vom lăsa să fim terorizați.

Iuliu Iusth. — Voi terorizați. Nu ne vom supune la așa ceva.

A. Rudnay. — Mandatul meu a fost atăcat. Sub judece lis est. De aceea nu pot califica invecivele, cari se ridică împotriva legalității alegerii mele, decât ca pe o încercare de a presiona poporul de acasă... Pot pricepe enervarea ce-a cuprins partidul popular, căci prin alegerea mea unul dintre membrii săi cei mai distinși e exchis din parlament. (Zgomot la partidul popular.)

C. Huszár. — Unul, care prețuește pentru catolicism cu mult mai mult, decât tine. (Zgomot mare. Președintele sună.)

A. Rudnay. — Până acuma a fost acuzat cu abuzuri electorale numai partidul muncii. Voiu cerca să întregesc datele prin prezentarea câtorva abuzuri de-ale Opoziției, mai cu samă de-al partidului popular, ca să arăt cum reprezintă ei voința poporului.

G. Szmrecsányi. — Suntem aevă curioși să le auzim.

A. Rudnay. — N'am fost pregătit să vorbesc astăzi, astfel nu pot dovedi cu documente tertipurile folosite de partidul popular. (Zgomot mare).

C. Huszár. — De ce vorbești așa-dară?

G. Szmrecsányi. — Șezi. Dorim dovezi. (Larmă.)

A. Rudnay. — V'aș ruga numai să luați la mână foile sociale-creștine, accesibile unui fiecăruia. (Szmrecsányi: Ești mâniaș pe ele, căci nu ești lăudat în coloanele lor.)

Foaia germană *Christlichsoziales Volksblatt* zice despre noua Cameră:

„În închisoarea din Illava nu sunt atâția cri-

minali, ca în parlamentul ungar“. (Râset). E greu să zugrăvesc șiretlicurile folosite în cercul meu; voiu da numai câteva cazuri speciale. Cincisprezece zile înainte de alegere au venit la mine 6 persoane să se spovedească. Patru s'au mărturisit, a cincina n'a voit să vină, și când am întrebat de ce, a zis, că vrea să se mărturisească capelanului. În sfârșit a recunoscut între lacrimi, că preoții partidului popular i-ar fi spus, că deslegarea dată de mine e invalidă. (Zgomot mare în Dreapta. „Scandalos“. „De necrezut“).

Szmrecsányi. — Povești de doică. Nici o vorbă nu e adevărată.

Huszár. — povești fantastice. (Zgomot enorm). (Va urma)

Convocator

La adunarea populară ce se va ține Sâmbătă, în 6 | 19 August (sărbătoarea Schimbării la față) la orele 3 p. m. în piața orașului Hațeg.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Discutarea situației politice.
3. Sufragiul universal.
4. Proiectele militare.
5. Rezoluțiuni.

Fraților,

Starea tristă sub care geme întreg poporul țării cere dela noi dela toți, ca cu mic cu mare să ne ridicăm glasul de protest și de rugămintă pentru aflarea leacului, care să aducă binele și fericirea cetățenilor acestei țări și pacea între popoarele ei.

Fraților,

La glasul chemător al nostru, ne-au făgăduit și vor veni, ca prin înțeleptul lor grai, să ne lumineze mintea și să ne aprindă dragostea inimii:

Gheorghe Pop de Băsești, președintele partidului național român, dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționali.

dr. Vasile Lucaciu,
dr. Iuliu Maniu,
dr. Aurel Vlad,
dr. Ștefan C. Pop, deputat dietal,
dr. Ioan Suciu,
dr. Iustin Marsieu,
dr. Romul Veliciu,
Vasile Goldiș, directorul ziarului „Românul“.
dr. Samoil Vladoane,
dr. Valeriu Braniște,
dr. Iustin Pop,
dr. Gheorghe Gîrda,
Ioan Mota,
Vasile Damian, deputat dietal,
Vasile C. Oșvadă,
Ioan Vasii, fruntașul țaran bănățean și
dr. Nicolae Comșa.

Fraților,

Veniți cu toții la adunare, să le dăm și lor, să ne dăm și nouă cinstea.

Hațeg, la 7 August 1911.

dr. Gavril Suciu, m. p.
președinte.

dr. Victor Bontescu, m. p.
secretar.

Convocatorii:

Paul Oltean, Nicolae Teodosie iun., Marcu Dohoi Nacu, Ioan Străitariu, Doboii Todor, Marcu Zsan, Ioan Nancu, Alexandru Jeledintan, Nicolae Doboii, Avram Popescu, Nicolae Doboii, Dugaciu Mihai, Marcu Copil, Ion Angyal, Lazar Buzdugan, Doboii Marcu, I. Zerie, Ioan Murar, Nicolae Teodosie, Murar Ianco, Nicolae Vicar, Vasile Petrescu, Alexandru Jan, Todor Doboii Nacu, Silviu Ciuciu, Paman Petric, Petruși Timar, Alexandru Popescu, Zerie Doboii, Todor Doboii Birlea, Alesandru Motoc, Marcu Ivașcu, dr., Cornel Popescu protopop gr. or., Virgiliu Popovici, dr. Ioan Jantea, dr. Fabius C. Bontescu, Benjamin Ardelean, Ioan Pop, Victor Pop, Petru Ciachi, Liviu Virvoniu, Victor Ungur, Antanasie P. Bologa, Nicolae Muntean, protopop, Petru Mandra, Ladislau Mandra, Gheorghe B. Boitescu, Ioachim Miu, Vasile Cetățean, Michail Iubasiu, Petru Armean, Nicolae Cerbicean, Octavian Piso, dr. Nicolae Prinzon, Petru Stoicu, Simion Behariu, Pompeiu Popescu, Ioan Vasii, Petru Chetian, Thoma Mircea, dr., Toma Vașinca, dr., Toma Iesciu, Gheorghe Nicola, Silviu Barbescu, dr. Mihail Tîrea, Petru Clecan, Georgiu Nedrea, Aurel Nedrea, Simon Albu, Septimiu, Ionas, Nicolae Zugrav, Fântână Ion, Branga Dumitru, Branga Ilie, Nicolae Mihutiu, Ioan Szálteley, Giora Ion.

Comitetul aranjator roagă pe toți participatorii, din alte orașe, să își anunțe sosirea dlui dr. Victor Bontescu, avocat Hațeg, care să poată îngriji de încuierare.

Iar doritorii să ia parte la masa comună ce se va lua în ziua adunării, la orele 2 în hotelul „Mielul de aur“, cu taxa de persoană cor. 3, încă să-și anunțe participarea până cel puțin la 15 l. c.

Tot obstrucție. Și în ședința de azi a Camerei s'au continuat apucăturile folosite până aici cu votările nominale. La discuție meritorică nu s'a ajuns nici azi și votările au decurs până la sfârșitul ședinței într'o apatie generală.

*

Khuen se declară. Circulara prim-ministrului trimisă deunăzi a stârnit în multe cercuri credința, că Khuen vrea cu ea să câștige opinia publică pe seama guvernului în fața obstrucției tehnice. Ca întotdeauna Khuen știe să simuleze și acum intențiile cele mai curate și comunicativ cum este dela fire a declarat față de ziaristi, că scopul adevărat al circularii este numai pregătirea sufragiului universal și nimic alta.

Guvernul vrea să lucreze și pe când alții află de bine să stânjenească activitatea parlamentului prin obstrucție tehnică, guvernul lucrează cu mult zel la pregătirea temeinică a proiectului reformei electorale, care trebuie adus cu orice preț. Vom vedea cât este de sincer d. Khuen și de astădată.

*

Schönaich nu va pleca. În ziarele de ieri s'a lățit vestea, că ministrul comun de războiu bar. Schönaich și-a dat demisia. Cauza căderii lui ar fi în actuala situație politică, mai ales proiectele militare.

Proiectele militare nu se pot vota așa în grabă din cauza opoziției tehnice, care devine din zi în zi tot mai înverșunată. Prim-ministrul Khuen știe că nu poate lupta contra opoziției, decât prin așteptare. Timpul acesta ar fi însă prea îndepărtat și bar. Schönaich ar fi fost provocat să-și dea demisia. Prin abdicarea lui s'ar fi clătinat și poziția guvernului Khuen.

*) Vezi pp. 77 — 9. Petiția contra alegerii lui Rudnay.

Noaptea târziu știrea a fost desmintită din Viena. Bar. Schönaich n-a fost provocat să-și dea demisia, e deplin sănătos, încât poate conduce și mai departe afacerile comune de războiu și se bucură de deplina încredere a Majestății Sale.

*

Din parlamentul englez. Vorbirea prezidentului Camerei austriace Sylvester a dat prilej deputatului Hunt să interpeleze pe ministrul de externe englez, că oare n'ar fi de lipsă ca în urma enunțării lui Sylvester să se convoace o nouă conferință internațională. Căci discursul lui Sylvester a fost îndreptat în contra Angliei chiemând la o acțiune comună Franța, Italia și Austria pentru zdrobirea Angliei. Secretarul Grey a ascultat ironic interpeleția și în răspunsul său a declarat, că ar fi foarte trist ca în urma vreunui discurs spus fără autorizare să se convoace îndată conferințe. În chipul acesta conferințele ar trebui ținute în permanență.

Balfour a adresat din nou guvernului o interpeleție referitor la sfatul ce l-ar fi dat acesta Coroanei de a numi noi Pairi, ca proiectul vetobilului să devină lege. Balfour acuză guvernul, că și-a depășit cercul competenței sale și a purces anticonstituțional și de aceea propune un vot de desaprobarie la adresa guvernului. Răspunde prim-ministrul Asquith între aplausele guvernamentalilor.

Recunoaște, că guvernul a dat Coroanei numitul sfat, dar respinge acuza de a fi fost anticonstituțional. El ocupă postul său din încrederea Domnitorului, dar tot odată și din încrederea publică. Datoria lui a fost să apere prestigiul Coroanei și să cedeze și opiniei publice, care prin tăcerea ei și-a dat consimțământul la procedura sa. Între împrejurările actuale guvernul n'a putut da alt sfat Coroanei, căci o dizolvare a Camerei n'ar fi dus încă la scop. La sfârșit declară, că conștiința îi este liniștită, că și-a împlinit datoria și va rămâne la postul său și în aceste clipe grele de luptă pentru guvern. Discursul a fost ascultat în tăcere până la sfârșit și primit cu aplauze.

*

Tratatul despre Maroc. Tratatul în chestia Marocului decurge și acum în liniște.

După ultimile informații s'ar fi ajuns la o bază comună generală, pe care se va ajunge mai târziu și la stipulațiile amănunțite între cele două puteri. Unele ziare vestesc, că în vr'o câteva zile se vor sfârși convorbirile, după altele însă tratativele vor ține încă timp îndelungat fiind foarte multe chestiuni de discutat.

Ziarul autorizat al partidului liberal din Germania scrie un articol pătimăș contra lui Kiderlen-Wächter, care ar fi aplicat să abdică de Maroc în schimbul unor compensații în afară de acest teritor.

Acest ziar susține că singurul for competent este numai parlamentul, care singur are dreptul să dispună de soarta mai multor milioane de supuși germani, cari au interese în Africa. Germania nu poate să abdică de Maroc, ci trebuie să se afirme față de Franța.

Cedarea Germaniei ar însemna o bătaie rușinoasă diplomatică primită din partea Franței.

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN ROMA

O broșură a comisariatului României la expoziția jubilară. — Parlamentari și artiști români la Roma. — Conflictul italo-argentin.

Într'o frumoasă broșură*), d. profesor Al. Tzigara-Samurcaș, comisariatul special al României la expoziția din Roma, expune împrejurările în care s'a hotărât participarea noastră la serbările cincuantenarului Italiei, precum și ideea ce l-a călăuzit în aranjarea Casei românești dela Castel Sant Angelo.

Deși la timp am vorbit despre pavilionul nostru așa de bine reușit, ne facem totuși o plă-

*) Al. Tzigara-Samurcaș: Casa Românească dela expoziția din Roma. București 1911.

cută datorie de a reproduce câteva rânduri din broșura d-lui Tzigara unde d-sa relevează, cum obiectele expuse în secția românească dela Roma, dovedesc înrudirea noastră cu Italienii: „Într'adevăr, ideea ce s'a urmărit prin participarea noastră la Roma, a fost tocmai de a accentua legăturile ce unesc poporul român de cel italian. Colonizarea Daciei de Romani și lunga lor stăpânire la gurile Dunărei este pe deplin documentată prin Coloana Traiană, iar acum din nou atât de temeinic reînprospătată prin monumentul și inscripțiunile ce-am trimis în secțiunea arheologică din Termele Dioclețiane. Urmă să se dovedească încă continuitatea relațiilor în decursul vremurilor mai nouă și izbitoră asemănare etnică între Români și Italieni. Celelalte state expozante în secțiunea St. Agelo au învederat relațiile lor cu Italia prin documente scrise sau prin operele câtorva individualități. Astfel, de pildă, Germania pune în evidență influența italiană asupra lui Goethe și a epocii sale; Danemarca se simte legată de Roma prin personalitatea unui Thorwaldsen, Zoega etc.; America Latină se mulțumește să expună câteva scrisori și documente. Nu prin asemenea hrisoare sau prin opere individuale, deseori fortuite numai, am arătat noi legăturile ancestrale de înrudire ce unesc pe țărâna dela Dunăre cu contadiul de pe malurile Tiburului. Originea comună și marea afinitate, ce astăzi mai perzistă între cele două națiuni surori, se dovedesc atât prin asemănarea fizică cât și a îndeletnicirilor celor două popoare, manifestate prin operele anonime ale țărănilor.

Iar influențele ce arta religioasă a exercitat în decursul veacurilor asupra principatelor române se înfățișează în odoarele sacre, alcătuind o a doua secțiune a expoziției noastre.

Prin câteva specimene ale artei populare și a celei bisericesti am căutat deci să ilustrăm înrudirea noastră, pe deplin consfințită de altfel prin inscripțiile și reliefulurile romane, presărate în lungul și latul țării românești. Lucrările romane ca și acelea ale țărănilor de astăzi, deși anonime, sunt însă cu atât mai caracteristice și importante, cu cât sunt mai generale.“ Broșura d-lui Tzigara Samurcaș care este elegant tipărită și împodobită cu numeroase ilustrații va fi în curând tradusă în italienește.

*

În luna Septembrie vom avea vizita parlamentarilor noștri care au fost invitați de un comitet de deputați italieni prezidați de Conte Danieli. A și sosit răspunsul d-lor G. Olănescu și G. Gr. Cantacuzino, președinții corpurilor legislative române, care declară că primesc cu bucurie invitația colegilor italieni și speră că excursiunii parlamentari să fie foarte număroși. Se crede că vor veni aproape doua sute deputați și senatori, ceace va da acestei vizite un caracter cu totul impozant și va face din ea o excelentă ocazie ca cercurile diriguitoare ale celor două țări surori să lege relațiuni prețioase.

Ziarul roman *La Tribuna* publicând deunăzi scrisorile d-lor Olănescu și Cantacuzino își manifestă marea satisfacție ce i-a produs vestea acestei vizite și asigură pe parlamentarilor noștri „că nu vor avea numai o strălucită primire oficială dar că poporul italian îi va întâmpina cu tot entuziasmul și cu toată dragostea de care e capabil, dovedind astfel că sentimentele de înrudire etnică rămân neclintite și rezistă la toate schimbările și vicisitudinile politice și istorice“.

Tot în Septembrie vor veni la Roma să dea două concerte, membrii societății corale „Carmen“ din București, sub conducerea pricepută a maestrului D. G. Kiriac.

După toate probabilitățile societatea va sosi aci la 31 August st. n. iar în seara de 1 Septembrie va avea loc primul concert în Pavilionul Festivităților dela Piazza d'Armi; al doilea concert se va da apoi într'un matineu. Pe câte știm, în program, pe lângă cele mai frumoase cântece populare românești, se mai află câteva arii vechi italiene și franceze din veacurile XVI-XVII, o piesă religioasă de Palestrina și două profane de Rolland de Lassus precum și un cântec popular italianesc „Vendemmia“ (culesul viilor). Dela Roma, societatea „Carmen“ se va duce la Turin, unde va da deasemeni un concert.

*

Un conflict destul de serios a izbucnit zilele trecute între Italia și Argentina din pricina... holerei. Lucrurile s'au petrecut astfel: Guvernul Argentinei a cerut celui Italian să admită, ca pe va-

poarele ce transportă emigranți din Sudul Italiei în republica Americană, să călătorească un medic oficial argentin care să controleze starea sanitară a emigranților.

La această cerere guvernul din Roma s'a opus pentru motivul, că pe vasele sale se află un medic italian însărcinat cu acest control, așa că ar însemna să-și desavueze pe propriii săi funcționari. Apoi, emigranții, cari vin din regiunile unde e holera, înainte de a se imbarca, sunt ținți cinci zile în observațiune și doar în urmă, dacă au obținut certificate, că sunt sănătoși, li-se îngăduie imbarcarea. Dar guvernul din Buenos-Ayres n'a voit să țină seamă de aceste raționamente și a răspuns, impunând o carantină emigranților, cari ar sosi din Italia. Cum a ajuns aci această știre, primul ministru Giolitti, împreună cu cel de externe, marchizul di San Giuliano, socotind măsura luată de guvernul Argentinei, ca o ofensă adusă Italiei, au hotărât imediat suspendarea emigrațiunii italiene pentru Argentina, ceace aduce mari prejudicii republicei sud-americane, de oarece o lipsește în epoca recoltei de contingentul cel mai important de lucrători. Acțiunea energică a guvernului italian a fost aplaudată de presa tuturor partidelor, mai ales, că până acum actualul ministru de externe nu a prea dat probe de energie. Se crede, că Argentina va ceda și va reveni asupra măsurilor luate.

August, 911.

Tiberinus.

DIN ȚARĂ

Adunările Reuniunilor învățătoarești

Intrunirile și sărbările sunt în viața omeniței cele mai eficace mijloace, cari înalță, nobilizează și umplu sufletele de nădejdi.

Special, în viața atât de sbuciumată a clasei învățătoarești, ele se impun ca o indispensabilă necesitate, ca un *factor educativ* de prima forță.

O întrunire, o revedere a modestului apostol cultural cu semenii săi îi inspiră nouă tărie sufletească, de a relua lupta unei munci consumătoare de încă un an.

Și dacă pentru stările normale din trecut, revederea învățătoarești noastre a fost atât de edificatoare, ea se impune pentru *luptele zilelor noastre*, ca un ce indispensabil.

Toți cei conștii, cari își dau seamă de gravitatea situațiunii, sunt moralmente obligați a descinde în aceste *vremuri istorice* în mijlocul întrunirilor învățătoarești, să-i încurajeze prin prezența, sfatul și tăria caracterului lor în lupta înegală ce o duc pentru cultura neamului.

Cu câtă bucurie ne reamintim viul interes, care l-a manifestat inteligența noastră clericală și mîreană, pentru adunările reuniunilor învățătoarești. Ce sărbări erau acelea în trecut! Protopopi, advocați, funcționari toți veneau să zică un cuvânt încurajator, un cuvânt de dragoste luminătorilor neamului.

Și-acum, când situațiunea este extrem de gravă, este posibil, ca *cei chemați* să lipsească dela datorie? Nu, căci am neglija a ne face cea mai sfântă datorie față de cultura neamului.

Vestim cu bucurie, că d. profesor *dr. Iosif Popovici* a însinuat pentru adunarea generală a reuniunii învățătoarești, care se va ține în sf. biserică din Fabricul Timișorei, Marți în 2/15 August a. c. o interesantă conferință despre „*Limba română*“.

Veniți voi protopresbiteri și preoți ai atarelor românești, voi intelectuali ai neamului să sădim *tărie și bărbăție* în inimile obidite ale învățătoarești noastre! Veniți să muncim împreună cu aceia, pe cari destinul i-a chemat să fie *generația istorică* a statului nostru învățătoarec.

Veniți să preîntâmpinăm toate mizeriile, cari ar fi provocate de *slăbirea caracterelor*, veniți să întărim și infiltrăm nouă viață în armata culturală a neamului! Veniți toți, cari cu mândrie purtați numele de *intelectuali și povățuitori* ai neamului!

La revedere la Timișoara și *pretutindenea* unde se întrunesc apostolii *luminei românești!*

Prin *entuziasmul vostru* faceți ca aceste lumini să primească viață nouă și tărie sufletească!

Caransebeș, 7 August 1911.

Iuliu Vuia.

Litere — Arte — Științe

CÂNTECE

I.

*Iubirea mea, de-ai fi o floare:
Garofă gingașă ori crin,
Să pot de buze să te apropii,
Să pot în plete să te anin.*

*Te-aș duce, dragă, și te-aș pune
La el pe prag, ori pe ferești
Să-i spui ce mare-i și frumoasă
Grădina 'n care tu 'nflorești.*

II.

*Frunză galbenă de plută,
Pleacă 'ncet de vânt bătută,
Pleacă 'ncet pe drumul morții
Și-o privesc din pragul porții. —
Du-te frunză, du-te 'n pace,
Drumul asta toți l'om face.
— Mai curând, ori mai târziu
După tine și eu vin.
Drumul e destul de lung,
Poate, chiar o să te-ajung.*

Ec. Pitiș.

Călători englezi despre Români

de M. Beza

La 1819 *William Macmichael* dela universitatea din Oxford, publică: *Călătorie din Moscova la Constantinopol*. Autorul — cum s'ar înțelege și după titlu, intră în Moldova pe drumul dinspre Basarabia, trecând Prutul:

„De pe malurile râului până la Iași cursa ține trei ciasuri; pe un cuprins foarte muntos, acoperit cu păduri, printre cari ici-colo se arătau locuințele de țară ale boerilor Moldoveni. Un strălucit apus de soare făcea seara nespus de frumoasă, și intrarăm în capitală odată cu noaptea, trecând pe o stradă lungă, între case mari de cărămidă, zidite la partea de nord a orașului“. Ceeace îl impresionează în primul rând la Iași, este amestecul apucăturilor și obiceiurilor orientale cu cele europenești:

„Boerul arată ca un grav mohamedan; dar, cum îi vorbești, în locul pompoaselor și impunătoarelor sunete ale idiomului turcesc, îți răspunde într-o franțuzească potrivită și-ți spune de romane și de jocuri de cărți.

După amiază, între orele patru și cinci, e mare plimbare, când un lung șir de calești se văd mișcându-se într'un alaiu solemn pe străzile sguduitoare ale Iașului. Sunt trase de doi cai, acoperiți în general cu mari harșale albastre și înhamate pe o așa întindere, încât aproape să ocupe toată lărgimea străzii. Intre figurile solemne ale boerilor, deosebești și pe femeile și pe fiicele lor în trăsuri închise, bucurându-se astfel de singura distracție publică. Când plimbarea e sfârșită, boerul moldovan se retrage la faraon sau *whist*, unde poate pierde la o singură mișcă cinci sute de galbeni. Sunt așa de dedați la joc și așa-s de slăbite noțiunile cu privire la moralitatea publică, încât funcționarul ce are titlul de Aga și datoria de ministru al poliției la Iași, îl vezi adesea că ține banca la faraon.

Dacă boerii au adoptat viiile Europei civilizate, ei au făcut puțin sau n'au făcut de loc progres în alte privințe. Sunt foarte inculți, singurul lor talent pare să fie ușurința de a vorbi franțuzește.

William Macmichael ne spune apoi despre o vizită a sa la Hospodarul, unde are prilejul să asiste și la ceremonia de investire a înalților demnitari:

„Insoțit de dragomanul vice-consulatului englez, ne-am dus într-o caleșcă deschisă, cam pe la orele nouă dimineața la palat. E o însemnată clădire în cărămidă și cu înfățișarea ei de ruină — tencuiala fiind căzută în multe locuri, îți dă totuși o impresie impunătoare; arată în sfârșit, ca o reședință publică, și marca provinciei e

fixată deasupra intrării principale. Trăsurile celor ce sosiseră înaintea noastră, împreună cu mai mulți cai, bogat împăturați și destinați a duce pe oficialii ce erau să fie numiți, așteptau în curte. Coborându-ne din trăsură, am fost primiți de o persoană cu baston în mână și îmbrăcată în chip caraghios, care, după ghiduşile și strămbăturile sale, s'a dovedit a fi bufonul curții. El ne-a luat blăniile și apoi a jucat înaintea noastră în marea odaie de primire. Boeri Moldoveni cu mari calpăce, consuli Rusiei și Austriei în uniformele lor, soldați albanezi și sârbi, *cibukcii* și *cafegii* și alți slujbași ai Hospodarului umblau de colo-colo într-o sală spațioasă, pe care întârzierea sosirii prințului ne-a dat răgazul s'o examinăm mai cu de-amănuntul. Pe lângă tron, care era un scaun ridicat, reze-mat de unul din pereți, atârnav un arc și o tolbă, și de jur împrejur în odaie figurau insignele celor douăzeci și două districte, în cari este împărțită Moldavia; erau zugrăvite în fresco în atâtea spații rotunde, înfățișând fiecare și produsele caracteristice ale provinciei. Într'unul, de pildă, era reprezentată vița; în altul, diferite feluri de pești; într'al treilea vânatul. Numărul era complet; toată Moldavia era zugrăvită, cu toate că Rușii sunt stăpâni pe jumătatea cea mai roditoare a țării.

În sfârșit un murmur, în coridoarele ce duc în odaia de primire, vesti apropierea prințului. A venit, sprijinit de Marele Postelnic, și un alt demnitar de frunte. Era ca de patruzeci de ani, cu barbă, părea suferind și avea o expresie de mare grijă pe fața lui; când se așeză pe tron ținu un discurs în grecește, anunțând ceeace era de făcut, și stăruind asupra răspunderii înalțelor funcțiuni, la cari el avea să aleagă — negreșit — pe cei mai vrednici dintre boerii Moldoveni ce-l înconjurau. Un Grec din Constantinopol, cu titlul de Mare Postelnic, stătea la stânga tronului. De odată a înaintat din mulțime un boer și îmbrăcat cum era în caftan, urcă treptele tronului și primi din mâna Hospodarului toiagul demnității la care era numit.

El sărută mâna și haina Prințului; și după ce se retrase cu câțiva pași, se închină, și începu o lungă cuvântare în greceasca modernă, laudând înțeleapta administrație a Înălțimei Sale și promițând o dreaptă exercitare a puterii, ce i-se încredințase. Când sfârși marele postelnic, își făcu drum prin mulțime la poarta de afară a palatului, unde un crainic vesti populației strănse la curte, titlul noului ales. În acest fel am văzut șapte boeri înaintați la funcțiuni.

Când vine în București autorul găsește la consulul englez *William Wilkinson* un exemplar foarte frumos legat din *Condica lui Calimache*, destinat să fie trimis ca dar Universității din Oxford:

„Cartea era însoțită de o scrisoare, foarte măgulitoare, scrisă în cea mai curată elenică din Fanar, de mâna Hospodarului însuși. Adresa era în latinește, precum urmează:

Magn: Brit: Celeb: Universitatis: Oxon:
Magnifico Rectori.

Oxonium.“

Mai departe, cu privire la biblioteca mitropoliei din București, *William Macmichael*, observă că:

„Manuscripte grecești și slavonești erau aruncate deavalma jos ori acoperite cu pulbere, și îngrămădite pe poliți, împreună cu foarte alese opere franceze.

Am umblat în bibliotecă ca într-o odaie cu vechituri; și în starea ei prezentă de confuzie și părăsire, niște vizitatori mai curioși ori mai puțin scrupuloși decât noi, ar fi putut duce cu ei, fără cea mai mică greutate, multe rare și prețioase manuscripte.“

Contribuiri la originea „culelor“

Chestia originii „culelor“ românești, pusă în discuție prin unii dintre distinșii noștri scriitori din regat, a găsit ecou viu și în cercurile cărturarimei noastre de aci.

Din publicațiile urmate în jurul acestei teme până acum se desvăluie o mare și mult simțită lipsă de studii pe terenul archeologiei naționale, atât de negleșite până acum, dar menite să contribuie în mod considerabil la deslușirea multiplelor probleme istorice ale trecutului nostru.

Răsfoind vasta literatură specială a popoarelor culte din apus, am adunat, în următoarele un mănunchiu de constatări pre cari le dau publicității spre a fi utilizate de cei chemați.

Retragerea forțelor armate romane de pe teritoriul Daciei traiane, în urma abandonării acestei provincii și a desmembrării ei din corpul imperiului, a avut, în aliniamente generale, tot acele urmări ca și cu un secol mai târziu, pentru multe alte provincii pierdute în urma înfrângerii oștirilor imperiale. Adecă: În lipsa forțelor armate, înainte de toate, siguranța publică decade la orașe și dispăre cu desăvârșire la țară; masele de sclavi se eliberează; măsura cultivării agrilor se reduce; grupe de barbari dornici de pradă cutreeră provinciile,ucid, despoae și jăfuesc. Nici chiar locuitorii orașelor din preajma Dunării, în Pannonia, despre a căror soartă avem date demne de cre-dință, nu voiesc a se salva în spre Italia, ci în cea mai mare parte preferă să moară cu arma în mână apărându-și murii până la ultima picătură de sânge!

Proprietarii dela țară se aflau în o situație mult mai precară. Răslățiți pe teritorii vaste, nu puteau cugeta la rezistență. Ogoarele erau pustii, recoltele reduse, iar ca ultimul mijloc de a-și conserva existența mai rămaseră resturile turmelor decimate și roadele arborilor. Adunați în grupuri de câteva familii învecinate părăsira „vile“-le lor civilizate, țintele devastărilor barbare, și se retraseră la umbra pădurilor, pe la culmile dealurilor, în mlaștini și în tufișe, cu un cuvânt la locuri mai anevoie accesibile.

Sub astfel de împrejurări s'a creat din necesitate, în consecința presiei circumstanțelor, departe de linia căilor strategice, câte un lăcaș de adăpost corespunzător cerințelor timpului, care în scurt timp devine tipic: O circumvalație din pământ, la mijlocul căreia era o primitivă cășcioară din lemn. În jurul casei se adăposteau vitele în staule, iar în cășcioară falnicii stăpâni de deunăzi, așteptând ferbinte restituirea imperiului, timpuri mai bune, — cari nu mai aveau să revină!

Resturile acestor primitive lăcașuri se găsesc pretutindeni, prin toate provinciile imperiului roman de odinioară și sunt în mare parte constatate din Spania până în Panonia. În apus ele purtau numele de „*Motte*“ și „*Motta*“.

Numărate au fost *motte-le* în țările numite, iar urmele celor părăsire, sau distruse, au perdurat 16 secolii pentru a ne dovedi existența provincialilor romani!

În ce privește teritoriul Daciei Traiane am arătat, în studiile mele publicate despre Ardeal până acum, resturile conservate alor 80 de circumvalații din pământ, dintre cari 74 le putem considera cu probabilitate ca provenitoare din *motte*, iar restul este a se socoti între circumvalațiile de obârșie barbară, cari având menirea de a cuprinde triburi sau săminții întregi, sunt neasămănat mai extinse.

Constatăm deci că în Ardeal întimpinăm, în ce atinge lăcașele provincialilor romani, avizați la mijloacele proprii de rezistență, aceeași situație, ca și pe toate teritoriile provinciilor apusene, din care împrejurare încă rezultă cu evidență, că nu au trecut toți provincialii Daciei Traiane Dunărea în Dacia aureliană! Iar considerând, că Dacia a căzut pradă barbarilor cu un secol mai înainte decât provinciile vestice, putem conchide, că *motta* își are originea chiar pe plaiurile noastre!

Azilele acestea construite interimal, după petrecerea alor 2—3 generații, avizate la același mod de trai, încep a se stabili și a se perfecționa, căci proprietarii lor nu mai aveau nădejde în restituirea imperiului. Circumvalația se ridică mai înaltă, se fortifică cu palisade și planșajii; groapa din jurul ei, unde este posibilitate, se umple cu apă și se prevede cu pod care se poate ridica; staulele sunt înlocuite cu grajduri; pentru servitorime se construiesc case modeste, iar casa stăpânilor se amplifică treptat supra-punându-i-se 1—2 etaje, astfel că aceasta capătă înfățișarea unui turn. Găsim unele resturi de *motte*, la cari casa din mijloc a stat pe o ridicătură artificială de pământ, ca la cetatea „*babi*” dela Mischiu, sau s'a suprapus chiar pe un tumul mormentuar preistoric (*gorgan*), din care împrejurare este evidentă tendința, ca aceasta casă-turn, ultimul refugiu, să fie cât mai capabilă de rezistență.

În urmărirea acestui scop, după ce a trecut lozul migrațiunii popoarelor și împrejurările noi începură a se consolida, stăpâni mai energici se încumetă să se încuibe în resturile reparate ale „*speculelor*” romane, cari, precum să știe, erau dispuse pe linii strategice, sau în preajma acelor. Aceste obiecte atât de corăspunzătoare scopului vor fi servit apoi ulterior, pe la finea secolului al X-lea în apus, de model, pentru construirea casei-turn, precum și a circumvalației, din piatră, turnurile de lemn se mențin încă secolii de-a rândul.

Aceste case-turnuri erau aranjate astfel: Parterul era menit pentru depozit de alimente și era provăzut cu o fântână și uneori și cu pivniță. O scară care la caz de necesitate se putea trage în sus, conducea în etajul prim. Aci era culina, eventual și biserica, și tot aci locuia servitorimea femeiască. Partea aceasta primea lumina prin ferestri înguste și la caz de nevoie de aci se proceda la apararea turnului. În etajul al doilea locuia stăpânul cu familia sa. Aci se afla un cuptor de încălzit și în parapetele ferestrelor erau aplicate dulapuri. Etajul al treilea era destinat pentru oaspeți.

Forma aceasta tipică de dezvoltare, adecă turnul zidit din piatră cu mai multe etaje, provăzut cu incintă din același material, se stabilizează în țările apusene pretutindeni cu secolul al XII-lea și se numește acolo „*Château à motte*” și „*Burgstall*”.

Turnurile acestea apusene sunt identice în ce atinge forma, aranjamentul și menirea lor, cu *culele* din România. Împrejurarea, că în literatura noastră nu se face amintire, că la *culele* noastre s'ar observa resturi de circumvalații, chiar dacă acestea ar lipsi cu totul, puțin are a face, precum vom vedea mai la vale.

Pe teritoriul Ardealului nu găsim *cule*, ba chiar și resturi de atari edificii sunt rari, căci în țara aceasta și recumstanțele locale au constrâns pe stăpânitorii ei, cari erau în minoritate numerică, să țină cont de progresele artei fortificatorice din apus și se transformeze și se amplifice *speculele* și *culele*, ce erau pe aci, în castele și în cetăți capabile de o rezistență mai potențată, din cari să-și conserve supremația asupra poporului subjugat, străin de neamul lor. Chiar aliații stăpânitorilor unguri, coloniștii Sași, și au construit în multe locuri castelele lor bisericesti utilizând *culele* străvechi și în preajma acelor. Vom găsi deci în elementele castelelor bisericilor săsești din Ardeal foarte adese *culele*, neasămănat mai vechi, fie ca turnuri de apărare de sine stătătoare fie ca parte întregitoare a incintei sau în fine formând însuși turnul bisericeii.

Resturile cu forme de cetăți și de castele pe teritoriul României sunt cu mult mai rari, din motivul răporturilor interne divergente ale acestor țări; de altă parte pe câmpiile Ungariei, unde populația era mai omogenă, *culele* nu sunt rare.

Nu afirmăm, că *culele* de astăzi din România ar fi construcții originare din vechime, cu toate că nu este eschis, că una sau alta, sub împrejurări favoritoare, ni-sa conservat chiar din timpuri foarte vechi. Spiritul Conservativ al neamului nostru însă a contribuit, că construcțiile mai noi s'au executat în tocmai după calapodul vechiu obișnuit și corăspunzător, dovadă că găsim acolo chiar și astăzi *cule* construite din lemn. Se vor fi reedificat deci multe *cule* din temelie pe locul și după modelul celor vechi, dar și aiurea, sub apoarte de siguranță mai favorabile, cari cazuri

nu s'a mai reflectat la ridicarea circumvalației devenite superflue.

În ce privește etimologia cuvântului românesc *culă*, considerând că acela nu este cunoscut poporului nostru din Ardeal și din Ungaria, sunt de părere, că acela este împrumutat dela un popor oarecare din orientul Europei care la rândul său îl va fi străformat din latinul „*specula*” în conformitate cu cerințele fonetice ale limbei proprii. La românii ardeleni cuvântul *cerdac* care cred să fie de origine comună cu ungureșcul *csárda* pare a involva același concept ca și cuvântul *culă* în România.

J. Marțian.

Anuare

Anuarul XXXY al gimnaziului român greco-oriental din Brad și al școlii primare anexate acestuia pe al 42-lea an școlar 1910/11.

Datelor statistice, referitor la gestiunea încheiatului an școlar, le premerge „Cuvântul rostit la 5/18 Sept. 1910 cu ocaziunea deschiderii anului școlar” de către d. profesor Ioan Kéri. Discursul instructiv și avântat, introdus cu motto: „Nu-i sărac cel ce n'are tată și mamă, ci cel ce n'are învățătură”, tratează cu deosebită claritate o întrebare la cea dintâi privire destul de comună, dar de fapt mult prea importantă, decât să nu-i dăm atențiune:

Ce este școala?

„Școala — zice d-sa — este chemată, ca să infiltreze și să sape în inimile fiecăruia, fără ca să se șteargă de acolo vre-odată, religia cea adevărată, care vrea binele și fericirea tuturor”.

„Școala adevărată nu se îndestulește numai cu aceea, ca să înmulțească cunoștințele elevilor săi, pentru că cu aceasta nu și-a împlinit datoria, — ci pe lângă aceea pune pond tocmai așa de mare și pe educarea tinerilor, — adecă a-i deda la moravuri bune, la virtuți, la viață religioasă la cinstirea a tot ce e bun, moral și frumos, căci aceste formează cultura inimii până când cunoștințele formează cultura minții”.

„Filosoful cufundat în cunoștințe și ocupat numai cu sporirea cunoștințelor, n'are nici un simț pentru familie, națiune, biserică și societate”.

„Mintea fără inimă nu mult ajunge”.

„Omul are trei puteri sufletești: înțelepciunea, însuflețirea și voința”.

Aceste trei trebuie să fie în cea mai completă armonie în orșicare lucrare a omului. Înțelepciunea se dezvoltă prin agerimea minții, însuflețirea se naște prin alipirea și dragostea față de lucrul, pe care voim să-l săvârșim; și voința corectă este condusă de amândouă.

Școala bună îngrijește pe toate aceste trei. Mintea o înzestrează cu învățătură, cu cunoștințe, — inima cu iubire, alipire față de toate ce se află în jurul nostru, — și voința de a face toate în consonanță cu referințele înțelepciunii și dragostei.

În felul acesta își dezvoltă d. profesor tema sa: „Ce este școală”, iar apoi dela constatări generale trece la școala din Brad, arucând o privire în trăsături largi de condeiu asupra scopului înființării și asupra dezvoltării acestei școli în decursul vremii, relevând cu însuflețire rolul mareț ce-l are și-l va avea în viitor aceasta instituție în partea locului.

Date școlare: Institutul are 6 profesori ordinari definitiv. Pentru răspândirea cunoștințelor, profesorilor și elevilor le stă la dispoziție o frumoasă bibliotecă centrală constând din 2954 opuri în 4007 volume și 3143 fascicule în volume de 13.876 cor. 94 fil. Fiecare clasă are asemenea o bibliotecă de clasă, conținând 543 volume.

Diferitele cabinete și colecțiuni ating cifra de 11, valorând în total 7371 cor. 61 fil.

Fonduri sunt trei: 1. *Masa studenților*, de 25,400 cor. 2. *Fondul elevilor morboși*, de 15066 cor 80 fil. și 3. *Fondul „dr. Iosif Hodoș”*, de 7000 cor.

Anul școlar s'a încheiat între condițiuni normale, fără să putem înregistra vre-un eveniment mai de seamă.

INFORMAȚIUNI

Arad, 8 August n. 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Cald și mai peste întreg întinsul Ungariei secetă.

Prognostic telegrafic: Cald, uscat. Temperatura medie la amiazi 29.2 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.36
Grâu pe Aprilie 1912	„	11.54
Secară	„	9.20
„ August	„	7.70
Ovăș pe Oct.	„	8.27
Cucuruzul pe Maiu 1912	„	7.66

De-ale noastre.

Prorocia noastră. Prin mijlocul lunii Iunie, când se apropia pentru „Tribuna”, ca și pentru alte ziare, semestrului al doilea de abonamente, ziarul călugărului Roman Ciorogariu deodată a aflat, că certele dintre Români trebuie să înceteze și a dat în vileag hotărârea ei fermă, că mai mult, de aci încolo, ea, „Tribuna” absolut nu se va mai certa cu nimeni, ci va urma apostolia ei de luminare a nației românești. Publicul românesc, ușurat de sub scârba atacurilor vrăjmașe ale „Tribunei” împotriva comitetului și partidului național, a început să respire mai cu nădejde pentru viitor și s'au aflat mulți naivi, cari au abonat „Tribuna” și pentru semestrul al II-lea al anului. Noi am zis atunci, că duhul de pace al „Tribunei” este o simplă prefăcătorie, o manevră proastă pentru de a prinde abonați și am prorocit, că punctual după două săptămâni dela 1 Iulie v. „Tribuna” își va relua meseria de a ponegri și a discredita comitetul național și a încerca astfel și mai departe distrugerea partidului național. *Profeția noastră s'a împlinit întocmai.* Punctual după expirarea celor două săptămâni, profețiile de noi „Tribuna” a reînceput atacurile sale împotriva bărbajilor marcanți ai partidului nostru național. Suntem puși deci din nou în neplăcuta situație de a apăra comitetul și partidul național în contra insultelor infame ale „Tribunei”. Cu toată oroarea, ce o avem pentru acești trădători ai cauzei noastre românești, ne vom face datoria. Ne exprimăm însă mirarea, că o parte a publicului românesc *cinstit* nici acum nu s'a trezit și tot se mai află Români de omenie atât de naivi, cari nu văd prin sîta veninoasă a „Tribunei”. Nu adresăm aceste cuvinte burdiștilor și mangriștilor, cari pretutindeni fac propagandă pentru „Tribuna”, ceace vom dovedi cu date neresturnabile, dar *pretindem* Românilor de omenie, să-și facă odată socoteala cu conștiința lor cinstită.

Un apel către neamul românesc! Simțind lipsa unui organ politic adevărat românesc pentru Românii bucovineni, m'am hotărât să scot un ziar cu intențiunea de a apăra interesele neamului meu în viața publică.

Trebuința unui astfel de ziar independent și adevărat românesc, cred că este o necesitate urgentă și credem a satisface unei dorinți generale a tuturor Românilor.

Ziarul va apărea în Cernăuți odată pe săptămână sub numele „Gazeta Bucovinei”.

Nu-i vorba, am avut noi ziare bine redigiate, cari s'au luptat cu bărbăție și desinteresare pentru drepturile politice-naționale ale poporului român din Bucovina în frunte cu boieri bravi ca editori (Hormuzacheștii, Grigoreni, Flondoreni) și cu redactori școliți (Pompiliu Pișoiu, frații Braniște, Bogdan-Duică și bucovineni pe cari îi cunoașteți) cu program bun, dar durere! — ele nu mai sunt.

Vom încerca să reluăm firul rupt al acestei direcțiuni și să pășim înainte pe calea de odinioară. Iată programul lor, care este și al nostru reformat:

În privința politică „Gazeta Bucovinei” ține cu credință și dragoste la împăratul Francisc Iosif I.

Ea va aspira la autonomia perfectă a Bucovinei și la păstrarea individualității sale istorice politice date de împăratul nostru prin diploma din 9 Decembrie 1862 și prin legile fundamentale de stat din 21 Decembrie 1867.

Legile aceste fundamentale de stat ne garantează pe deplin respectarea drepturilor noastre politice, culturale și naționale și noi nu vom pretinde nimic alta decât executarea strictă și aplicarea conștiințioasă a acestor legi față de poporul român.

De misiunea noastră cea mai importantă privim dezvoltarea cultural-națională a neamului nostru.

„Gazeta Bucovinei“ va avea mai departe în vedere și prosperarea economică a Românilor mai ales pe terenul meseriei și a comerțului, căci agricultura fără sprijinul reciproc al comerțului și al meseriei nu poate prospera.

Vom lucra deci pentru prosperarea învățământului în limba română și pentru întreținerea limbii noastre în toate afacerile la autoritățile autonome, administrative și judecătorești.

Conform programului acestuia noi vom sprijini numai pe acel guvern, care va respecta drepturile noastre politice până acuma călcate în picioare și care va da dovezi de o egală bunăvoință față de neamul nostru ca și față de neamul german la noi și în celelalte provincii.

Gazeta noastră va scoate la iveală cu franchețea răul, ori unde s'ar ivi el și va combate pe toți cari vor contribui la răspândirea lui; vom încerca însă să fim cât se poate de obiectivi și să încunjurăm cât se poate de mult personalitățile.

Am dori ca interesul preoțimei și mai ales al boierimeii pentru viața națională să fie mai viă. Boierii cu creșterea lor fină și simțul lor nobil ar avea să grijească de bunăstarea țăranelui, boierii, ca protectorii și patronii și firești ai poporului!

Toate păturile: boierimea, preoțimea, funcționarii, învățătorimea ar trebui să-l sprijinească pe țăranelul nostru moralmente, iar țăranelul ar avea să-și încredere și cu dragoste la ai săi, ferindu-se de străini. O țărănime cu o pozițiune materială bună și cu o morală sănătoasă ne garantează prosperarea neamului întreg și a împărăției — căci opinca e talpa țării!

Dorința noastră ferbinte este de a inaugura prin o activitate armonioasă a boierilor, preoților, funcționarilor, învățătorilor și a agriculturilor o eră nouă mai sănătoasă în viața politică, mai bună și mai frumoasă în viața socială a neamului nostru.

Dorința aceasta poate fi însă numai atunci realizată dacă publicul Român ne va da sprijinul convenit moral și material.

Invităm la abonament cu prețul de 10 cor. pe an și implorăm ajutorul Celui de sus și al Tău poporule Român!

Viena, în 16 Iunie 1911.

Dr. Ambros Comoroșan
Advocat,

Achitarea părintelui Ciordaș. Cetitorii noștri cunosc afacerea părintelui Ciordaș. Acest preot vrednic, tatăl distinsului luptător național dr. Ciordaș, avocat în Beiuș, a fost acuzat de agitație în contra Ungurilor și pe motivul acesta a fost lărat înaintea tribunalului. Azi s'a ținut la Sătmar pertractarea acestui faimos proces, unul din lungul șir al proceselor politice din nefericita noastră țară. Dar cu toată obrăznicia procurorului sovinișt judecătoria n'a putut constata nici o agitație în sarcina părintelui Ciordaș, care astfel spre sincera noastră bucurie, a fost achitat.

Necrolog. În Bruck lângă Muhr, a încetat din viață tânărul Ioan Doctor, fost funcționar de bancă. Il deplâng rudele și cunoscuții.

Odihnească în pace!

Declarațiune. Subscriși, declarăm prin aceasta că am ieșit din șirul membrilor fondatori ai proiectatului institut de bani „Românul“ din Zărnești și că subscrierile noastre din toate prospectele sunt a se socoti ca neexistente.

Zărnești-Tohanul-vechiu 7 August. 1911.
Moise Brumboian, paroh. Ioan Jouica, inginer silvic. dr. Octavian Cernea, avocat.

Din patrie.

Încă o inovație. Cetim în „Telegr. Rom.“: „Ministrul nostru de culte și instrucțiune publică a luat dispozițiuni, ca din cărțile de școală, cari i-se prezintă penru a fi aprobate, câte un

exemplar să se trimită muzeului comercial din Budapesta, pentruca acesta să constate întâi de toate, dacă e tipărită cartea pe hârtie fabricată în patrie? In caz contrar cartea nu va fi aprobată. Aviz autorilor de cărți românești de școală!“
Iată deci încă o condiție (!) indispensabilă pentru a corespunde scopului didactic (?) un manual bun de școală. Sunt amuzanți și invențioși, dar mai ales „patrioți“ — ai nalbei, conaționali noștri.

Inscrierile la universitatea din Budapesta se fac pe semestrul prim al anului 1911/12, în înțelesul publicațiunii oficioase a rectorului, în zilele dela 1 până la 15 Septembrie n. Inscrieri ulterioare se pot face numai în cazuri excepționale și bine motivate, până în 14 Octombrie. Rugărilor de înscriere sunt a se adresa rectorului Universității budapestane.

Incendiu. În 24 Iulie a. c. a fost în Beliu (Béel) un foc groaznic, care a mistuit 140 girezi de grâu. A ars și mașina de trierat. Focul s'a iscat din lemnusul, cu care și-a aprins un fecior țigaretă. Asigurat nu era nimic. Peste 100 familii române au rămas fără de pâine.

În sborul trenului... Iuliu Sebec, ajutor de brutar călătoria spre casă. Petrecuse câteva luni în Budapesta, agonisindu-și niște creșterăși și acum veni acasă să-și mai viziteze iubita. Pân' aci nu e nimic nou. Nici chiar dacă constatăm, că în dogoreala aceasta insuportabilă suferă de căldură, nu spunem ceva extraordinar. A pățit însă cum puțini o pățesc. În căldura mare se postase în ușa deschisă a vagonului. Ii făcea bine curentul ce-l producea trenul în fuga sa. Aproape recreat, privia departe în zare și ochii-i străbăteau câmpiile, cari se perândau înaintea lui, dintr'odată curentul îi luă pălăria din cap. Sebec inconștient fără să aibă vreme să cântărească urmările, se aruncă cu mâinile după pălărie. În avântul său ajunsese sub roțile trenului, care-l sfărâmară formal.

...iubita zadarnic îl așteaptă, el s'a dus departe, pe tărâmurii nepătrunse, unde nu este durere...

Congresul bărbierilor. Bărbierii și frizerii din țara noastră țin congres în 21, 22 și 23 August n. în Arad, pentru a discuta chestii, cari îi privesc mai de aproape, anume: modificarea legii industriale, înființarea unei societăți proprii de credit și economii, și înființarea unui magazin de marfă trebuincioasă în saloanele de frizat și bărbierit. Calfele de bărbieri și frizeri pregătesc un memorandum pe seama congresului, cerând și ei ameliorarea situației.

Învățători vinovați. Comisia administrativă a orașului Arad a suspendat dela postul său pe învățătorul Antoniu Szöke, pe motiv că senatul de acuză al tribunalului a intentat proces împotriva lui, învinovățindu-l cu defraudare. Incontra directorului Ludovic Szántó, care e învinuit cu neglijență în oficiu și brutalitate față de elevi, tot așa și împotriva învățătorului Maximilian Lantó, acest din urmă acuzat fiind de calomnie, s'a pornit cercetare disciplinară.

E de prisos un comentariu mai detaliat. N'avem decât să comparăm măsura cu care ni-se măsură nouă și cea cu care li-se măsură unor asemenea învățători *laudabili*, cari însă au neasămănatul favor de a fi nepoți veritabili de ai lui Tuhutum, ori cel puțin — cu perciunii tunși de curând.

Dela frați

Sborurile dela Cotroceni. Sâmbătă seara, d-nii Vlaicu, locot. Capșa și locot. Istrati au executat zboruri pe platoul dela Cotroceni.

Exact la orele 7, d. inginer Vlaicu face prima ascensiune, ridicându-se la o înălțime de peste 100 metri. Se îndreaptă spre comuna Domnești deasupra căreia a făcut un frumos viraj la

dreapta și apoi, la o înălțime de 200 metri, și cu o viteză de 70 km. pe oră, înaintează spre comuna Militari. După ce face câteva evoluțiuni, virează înapoi spre comuna Domnești, de unde se îndreaptă spre câmpul Cotroceni. Aci face alte câteva frumoase evoluțiuni, după care se îndreaptă iar spre comuna Domnești, tot la aceeași înălțime și cu aceeași viteză.

Virând din nou la dreapta se întoarce spre platou, și apoi înapoi spre comuna Domnești, cu o mai mare viteză și la o mai mare înălțime. După 20 minute, aterizează în uralele publicului.

În vreme ce Vlaicu evolua deasupra câmpului, prințul Bibescu dă ordin să se scoată aeroplanul său tip „Bleriot“, pe care se urcă d. locot. Capșa. Acesta se lansează cu mare ușurință, se ridică la o înălțime de peste 100 metri și se îndreaptă spre com. Domnești, unde virează superb la stânga. Se întoarce apoi în frumoase evoluțiuni, spre platoul Cotroceni, de unde virând la dreapta, înaintează spre com. Militari. Ajuns aci, cârmește la stânga și înapoiindu-se la locul de plecare, aterizează elegant.

După o pauză de 10 minute, d. locot. Istrati se urcă pe aeroplanul prințului Bibescu și se lansează încet, ridicându-se la 20 metri.

E urmat imediat de Vlaicu, care se ridică până la 100 de metri.

Domnul locotenent Istrati continuă să sboare tot la 20 metri în direcția comunei Domnești, iar Vlaicu, după un superb viraj, se întoarce spre platou de unde după câte-va evoluțiuni virează spre dreapta, înaintând spre comuna Militari.

De aci se întoarce cu mare viteză în mijlocul câmpului.

În timp ce Vlaicu își executa evoluțiunile un accident destul de serios s'a întâmplat d-lui locotenent Istrati.

La un moment dat, observând un defect la motor, d-sa a căutat să aterizeze dela înălțime ca de 30 metri. Coborându-se însă brusc, aparatul isbit de pământ și helicea, roțile și sasiul s'au făcut bucăți.

Domnul locot. Istrati, ca prin minune, a scăpat neatins.

O vacă într'un atelier de mode. O vacă rățăcită, venind în goană pe strada Mare a intrat în atelierul de mode al lui Iosif Grimberg din Râmnicul Sărat (România). Găsind ușa deschisă, intră într'un salon, unde se aflau mai multe fete lucrătoare.

Vaca văzându-se într'o oglindă crezu, că vede un alt animal din specia ei. Atunci a început să ragă și furioasă începu să amenințe cu coarnele. În furia ei i-se agăță o pălărie în coarne spre marea desperare a patroanei. Vaca a fost prinsă de sergentul poliției și dusă la oborul comunei.

Petreceri.

Concerte Tinerimea română studiosă din Nădlac și jur aranjează un concert urmat de dans în seara de Duminecă 13 August (31 Iulie) a. c. în sala festiva a hotelului Hungaria din Nădlac.

Inceputul la orele 8 și jum. seara.

Tinerimea Română din Armeni aranjează un Concert împreună cu producțiune teatrală pentru seara de Duminică, în 13 August st. n. a. c., cu ocaziunea adunării generale a despărțământului V. Săliște a Asociațiunii în sala școlii gr. cat. din loc. După concert, urmează dans.

Inceputul la 6 și jum. seara.

Din străinătate.

Evenimentele din republica Haiti. Din Port au Prince se anunță ziarului „New-York Herald“ că ofițerii crucișătorului german „Bremen“ au debarcat cu 45 mateloți germani bine înarmați.

Mateloții au fost împărțiți pe la diverși comercianți germani și la ambasada germană. Debarcarea s'a făcut în urma știrea că rebelii au încercat să jăfuiască casa unei germane Herman.

Locuința președintelui Simon a fost erii jăfuită, cu toate că pe acoperișul clădirei flutura drapelul englez.

Cei cari se dedau la jefuri sunt împușcați.

Congresul impiegaților de cale ferată desaproba sabotajul. Congresul impiegaților de cale

ferată, după o violentă discuțiune în cursul căreia cea mai mare parte dintre delegații revoluționari s'au retras, a votat cu 262 de voturi contra 26 de abțineri o rezoluțiune prin care desaproabă sabotagiul.

Semnarea tratatelor de arbitragiu. Agenția Reuter află din Washington că tratatele de arbitru anglo-american au fost semnate ieri după prânz.

Ex-șahul Mohamed Ali a părăsit Persia. Ziarului „Frankfurter Zeitung“ i-se comunică din Teheran că ex-șahul Mohamed Ali a părăsit Persia pentru că nu a găsit sprijinul necesar pentru întreprinderea sa.

Propunerea unei alianțe americano-japoneze. Președintele Statelor-Unite Taft a oferit ieri un banchet amiralului japonez Togo.

D. Taft a toastat pentru Mikado, exprimând dorința ca Japonia să se alieze cu Statele-Unite, Anglia și Franța. A revelat apoi rolul important jucat de Japonia în chestiunea tratatelor de arbitragiu anglo-american și franco-american, recunoscând principiul moral al arbitragiului, în acordul încheiat acum de curând cu Anglia.

D. Taft a încheiat exprimând speranța că Japonia va putea în curând să se asocieze mișcării de arbitragiu.

Teribila catastrofă din Nicaragua. Un cablogram din New-York anunța prima știre asupra unei teribile catastrofe în oceanul Atlantic pe coasta Nicaragului.

Valurile mării au inundat uscatul pe o distanță de câțiva kilometri distrugând totul în calea lor.

Apa a pătruns până în orașul Bluefields, care este complet sub apă. Toate clădirile au căzut pradă apei furioase. Mulți locuitori s'au înecat ne mai având timpul să se salveze.

Până acum s'a găsit 60 de cadavre în urma apelor retrase. Numărul victimelor pare a fi foarte mare, dar nu se pot scoate pentru că pe o mare distanță apa nu s'a retras încă.

Sunt temeri de o catastrofă teribilă. Orice legătură cu locul dezastrului e întreruptă, firele telegrafice fiind complet distruse.

Se crede că e vorba de un cutremur de pământ submarin.

Pace în Albania. Malisorii au dat ascultare cuvântului Sultanului și s'au reîntors în patria lor. Regele Nicolae a felicitat într-o depeșă pe sultan pentru fericita idee de a face concesiile Malisorilor, cari în chipul acesta vor deveni iarăși supuși credincioși ai imperiului otoman iar între Turcia și Muntenegru se vor restabili vechile raporturi bune de pace.

La auzul concesiilor acordate Malisorilor comitetul Albanezilor mohamedani din Constantinopol a înaintat îndată un memorandum guvernului turcesc, în care cer, ca și pe seama acestora să se dea aceleași concesiuni.

Memorandumul a fost îndată discutat de consiliul ministerial. Ministrul de instrucție ar fi pentru el, dar nu și ceilalți.

Pe urma divergențelor ivite se crede, că poziția guvernului e zdruncinată și probabil își va da demisia făcând loc unui cabinet compus numai din Turci tineri.

Populația albaneză de confesia mohamedană e foarte amărâtă că nu i-se dau și ei aceleași favoruri și zilnic sosesc pe adresa comitetului scrisori în cari pretinde drepturi și pe seama ei. Răspunsul oficios al guvernului va fi gata abia în vre-o câteva zile.

Moartea profesorului Reinhold Begas. Profesorul Reinhold Begas a murit

— Cu privire la moartea profesorului Reinhold Begas se comunică următoarele:

La 15 Iulie Reinhold Begas și-a serbat a 80-a aniversare a nașterii sale în complectă limpezime a facultăților sale mintale.

Peste câteva zile profesorul începu să sufere de astm.

Se făcu însă mai bine apoi se putu face o călătorie care folosi sănătății.

Boala a revenit însă și s'a agravat la începutul acestei săptămâni.

De ieri orice speranță de salvare dispăruse. Conform dorinței defunctului rămășițele pământești ale profesorului Begas vor fi arse la crematoriul din Hamburg.

Miliardarul Astor cumnat cu fiul său. Acum câteva zile s'a anunțat că miliardarul colonel Iohn Iacob Astor s'a logodit cu Madeleine Force o fată în etate de 18 ani.

Acum se anunță că fiul colonelului Vincent Astor, în etate de 20 ani s'a logodit și el cu sora mai mare a Madeleinei Force, Katarina Force.

Cu chipul acesta miliardul Astor devine cumnatul liului său.

Atentat contra unui general italian. „Giornale d'Italia“ află că în timpul manevrelor, comandantul superior generalul Schoti a fost lovit de un cartuș de răsboiu în gât și a rămas mort pe loc.

S'a deschis o anchetă severă de oare ce se bănuie că e vorba de un atentat.

Mare explozie de dinamită. Societatea de cablograme află din Djibuti că o mare explozie de dinamită s'a produs la Direduah în Abisinia.

Oficiul vamal și vre-o 60 case europene au fost svârlite în aer 30 abisineni și 6 armeni au fost uciși. O mare parte a orașului a fost distrusă.

Țarul nu va merge la Nauheim. Știrea, cum că familia imperială rusă se va duce la Nauheim, se dezmente. Familia Țarului se va întoarce săptămâna viitoare la Petersburg, iar de aci va pleca în Crimeea.

Materializarea electricității. O telegramă din New-York aduce știrea fantastică, după care Edison ar fi reușit să materializeze electricitatea făcând astfel de prisos conductele electrice.

Ziarul care primește această telegramă observă că lucrul e cu neputință și că nu se poate deci da crezare acestei știri.

Diverse

Vânzarea la licitație a trenului de lux al lui Napo Ieon III. Trenul special al lui Napolen III extraordinar de luxos, a fost pus zilele acestea la licitație în Varșovia. După căderea lui Napo Ieon III și a monarhiei în Franța, Direcțiunea Căilor Ferate Varșovia-Viena a cumpărat trenul de lux a împăratului francez, după cum se spunea atunci, după dorința împăratului rusesc Alexandru II. cărui i-a plăcut foarte mult acest tren, pe care l'a văzut când a fost în Franța. Dar acest tren nu s'a întrebuințat nici odată și stătea acoperit cu învelișuri speciale în depozitul din Varșovia al direcțiunei. Acum s'a hotărât să fie pus în vânzare. Din vagoanele trenului, vagonul salon și restaurantul sunt vrednice de admirat prin construcția lor nespuse de luxoasă. fără a mai vorbi de obiectele de valoare, cari le împodobesc. Sic transit gloria mundi.

Școala industrială, susținută de Reuniunea femeilor române din Sibiu, între alte lucruri frumoase pregătește și *odăjdii*, aplicând și la acestea numai motive originale românești. Materialul ce se întrebuințează la pregătirea odăjdiilor e de calitate cea mai bună. Preoții noștri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuință de odăjdii s'ar adresa cu comanda lor către școala amintită (Sibiu, Str. Schewis nr. 15). Sutele deplin încredințați, că cu odăjdiile pregătite de școala industrială vor fi mulțumiți, fiind și mai frumoase și mai durabile ca cele confecționate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câștig. Reuniunea femeilor române din Sibiu, prin confecționarea de ornate bisericesti nu umblă după câștig, scopul ei este a da ocaziune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase și trainice și a introduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atențiunea din partea preoțimii noastre de ambele confesiuni.

Din băieș prim-ministru. Andrew Fischer, actualul prim-ministru al Statelor-Unite din Australia este poate singurul dintre miniștrii de astăzi, care are o origine din straturile de mai jos ale poporului. Andrew Fischer, originar din Scoția, este fiul unui băieș sărac, meșteșug pe care l-a purtat și el în prima tinerețe, până ce mănânat de foame și greutate, a emigrat în Australia. Aici și-a făcut o ambiție din organizarea muncitorilor, cari din treaptă în treaptă l-au ridicat până la înalta demnitate de prim-ministru.

Casa de musafiri de pe vremuri. O casă bine montată, înainte de revoluțiune, în Franța,

cerea o adevărată armată de servitori. Și era natural. Castelul cardinalului de Rohan în Savernie, cuprindea șapte sute de paturi la dispoziția amicilor în trecere. La Chanteloup, în castelul familiei Chorseul, putea să între și să conăcească cine voia, ajungea să fie îmbrăcați în mod decent. Caranova renumitul șarlatan care s'a dus acolo fără să fie cunoscut și fără să aibă nevoie să spue cine este, fu primit și tratat ca un principe.

La Chanteloup erau patru sute de servitori, la Paris Choiseul avea tot atâția și în fiecare zi invita la masă câte 50—60 persoane. Și mulți se ruinau pe acele vremuri prin cheltuielile ce făceau ținând sumedenie de servitori. În unele case funcțiunile servitorilor erau împărțite.

Servitorul unui mare segment nu putea să lie un lacheu ci un paj, și ar fi fost o nepolitete să numiți servitoare pe camerista unei doamne nobile. Servitorii unei astfel de case mari nu mâncau împreună, ci la mese separate... și grade după importanța slujbei. Rezultatul acestei clasificări era foarte natural. Așa de ex. cardinalul Rohan, de care am amintit, și care avea numai pentru persoana sa patrusprezece majordomi și douăzeci și cinci de camerisți, nu putea pricepe cum nu reușia niciodată să fie servit. Nici unul nu lucra, fiecare lăsa treaba să o facă altul...

La fondul văduvelor și orfanilor de meseriași administrat de societatea meseriașilor români din Blaj au contribuit Victor Tordășian, președintele Reuniunii sodalilor români din Sibiu și Iuliu Bhsou, vice-rector la seminarul teol. din Blaj câte 1 cor.

La fondul casei împreunate cu hala de vânzare a „Societății meseriașilor români din Blaj“ au contribuit: Dr. Gheorghe Popescu, cu prilejul alegerii de director la institutul Crișana în Turda 20 cor. Gheorghe Pop, director de finanțe în penziune, Lugoj; Vasile Toșa, director de finanțe Turda câte 10 cor., dr. Ștefan Pop, deputat Arad 5 cor., Aug. Coltor, tipograf Blaj, Ioan Blaga, tipograf Blaj câte 5 cor.; Ioan Raica, tinichigiu Blaj 3'60; din venitul petrecerii din 12/VI, 71'85 fil.; Aron Deac, profesor Blaj, Vasile Lazar, inginer, Ioan Câmpean, preot Băița, câte 2 cor.; Vasile Ranta Buticescu, jude în penziune Cluj, Samuil Szabó, catehet, Blaj, Nicolae Ungurean, preot Szohold, Vasile Mărginean, profesor, N. Grecescu, București, câte 1 cor.

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moși, aplicați la meserii cu prilejul „Concertului“ aranjat de corul absolvenților cursului III clerical Sibian, în comuna Bucium-Poieni (Munții apuseni), la apelul d-ului Alex. Fugăță, absolvent de teologie, au dăruit: Moise Prața, George Iuonășiu și Ioan Neag proprietari; N. Adamovici, comerciant, toți din Bucium-Poieni; Ascaniu Crișan, stud. fil. Sibiu; Ioan Ionuț, învăț. Cârpeniș, câte 1 cor.; Ioan Paul v.-not., Nic. Adamovici, paroh, Alex. Crâșnic, propr., toți din B.-Poieni; locot. Popa, Abrud, Ios. Gomboș, paroh Abrud-sat), Nic. Prața, inv. Pătrângeni, Dr. Remus Furdul, cand. de adv. și Dr. Bas. Ciură, adv. Abrud, câte 2 cor.; Pompiliu Piso, paroh, Cârpeniș, 3 cor. Ioan Țândrău, propr. B.-Poieni, 4 cor.; Simion Oniciu, farmacist Abrud, 5 cor.; Ștefan Paul notar și soția, B.-Poieni, 10 cor. și Dr. Candin David, adv. Abrud, 20 cor. În total cor. 64. Starea fondului cor. 961.53. Pentru prinos aduce calde mulțumiri, în numele comitetului „Reuniunii meseriașilor români din Sibiu“: *Vict. Tordășianu*, președinte.

Femeia la Eschimoși. — La Eschimoși femeia este privită ca un obiect de schimb, pe care bărbatul îl dă în preț cel mai mic, celui ce voiește să-l poseadă. Cu preț urnește vre-un alt obiect, de care are lipsă; piele de animal, o lance, sau puțină făină. Taina căsătoriei nefiind cunoscută la ei, tânărul conduce în șatra sa pe fata, cu care voiește să trăiască împreună, fără nici o ceremonie. După ce se satură de ea, o dă la un altul, luând și el altă femeie.

Prefectul de poliție al Canadei de Nord, Yennings, și-a pus de scop al vieții propagarea moravurilor creștinești între Eskimoșii „Kogulock“ locuitori ai țării. Le ține vorbiri, îndemnându-i să abandoneze traiul lor sălbatic și să lege căsătorie. Cu toată abnegațiunea, cu care luptă acest missionar, rezultatul dovedit până acum, e puțin

mulțumitor, deoarece numai 4 Eschimoși i-au urmat sfatul. Cu tot rezultatul puțin, Yennings susține și mai departe propagarea moravurilor, căci zice dânsul, va veni vremea când vor vedea Eschimoșii adevărul năzuințelor mele*.

Școlare

Convictul diecesan din Lugoj

(Condițiuni de primire)

1. În ziua de 1 Septembrie n. 1911 se deschide în Lugoj, sub ocrotirea Ordinariatului episcopesc al diecezei greco-catolice române, pentru creșterea tinerimei, care frecventează gimnaziul de stat din Lugoj eventual și dela școala reală din Lugoj.

2. Convictul va fi aranjat pentru primirea celor 30 elevi. Dintre aceștia 10 vor fi provăzuți cu mâncare, locuință, cură medicală și spălat, fără a plăti ceva pentru întreținere, așezați fiind în locuri fundamentale. Alți 10 vor plăti la an pentru cele de mai sus în trei rate anticipative egale, anume în 1 Septembrie, 1 Decembrie și 1 Februarie, câte 50 coroane, laolaltă 150 coroane; restul de 150 cor. se va plăti din fundațiuni anumite.

Pentru complinirea acestor locuri beneficiate s'a scris concurs prin circularul diecesan de dto 12 Iunie 1911 cu termenul de 20 August st. n. a. c.

Alți 10 tineri se vor primi în Convict, având a plăti părinții taxa de întreținere de 400 coroane și anume în 1 Septembrie, 1 Noembrie, 1 Februarie și 1 Aprile a fiește-cărui an școlar. Fii de preoți diecezani plătesc numai 300 cor.

3. Doritorii de a fi admiși în Convict au să-și adreseze cererile de primire Preaveneratului Ordinariat episcopesc din Lugoj până la termenul pomenit de pe anul școlar premergător și atestat de revaccinare. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne limpede și exact locuința și posta ultimă, declarând deodată, că cunosc toate condițiunile aceste de primire și că se conformează acelor întru toate. Pentru răspuns vor fi a se alătura mărcile poștale recerute.

4. Afară de prețul întreținerii, fiecare elev, așa dar și cei stipendiați, va avea de a plăti la intrarea sa în convict o taxă de înscriere de 10 coroane, și întru cât dorește a-i se scrobi (înțări) rufele, alte 10 coroane pentru anul întreg școlar. Taxele plătite odată nu se vor mai restitui la băeți de aceia, cari în cursul anului școlar ar părăsi convictul.

De didactru și alte spese și taxe, ce ar fi

prescrise la gimnas au să se îngrijească părinții ori îngrijitorii băeților deosebit.

În vederea taxelor moderate, mai sus înșirate și a scumpetei neobișnute a traiului, este netrecută condițiune, ca plățile tuturor taxelor să se întâmple uu cea mai mare acuratețe. Superioritatea convictului cu părere de rău se va vedea constrânsă a dimitte din Convict pe acei elevi, ai căror părinți ar plăti cu întârziere și neregulat taxele prescrise.

5. Elevii vor avea să aducă cu sine la intrarea lor în convict următoarele obiecte:

- O carte de rugăciuni.
- Patru părechi bune de schimburi pregătite din pânză ori giolgiu.
- Batiste 12.
- Două părechi de ghete (incălțăminte).
- Șase perechi de ciorapi.
- O saltea (sac de paie) și 2 coperitoare (cearsăfuri) de saltea.
- Două perini și patru fețe de perini.
- O plapomă și două coperitoare (lepedee) de plapomă.
- Patru ștergere.
- Cuțit, furcuță, lingură și linguriță.
- Patru serviete.
- Un pahar de sticlă.
- Perie de veșminte și de ghete.
- Pieptene și perii de cap, de dinți și de unghii.

Pe toate rufele are să fie însemnat numele băietului proprietar cu litere cusute. Veșminte neînsemnate după prescrie să resping. Pentru veșminte zu să poarte grijă și să răspundă însuș elevii, și au să înștiințeze îndată, după ceva obiect le-ar peri la spălătorie.

6. Băieții așezați în convict vor beneficia de următoarele:

- Locuința provăzută cu mobilierul de lipsă.
- Vipt (mâncare) complet și anume: la dejun lapte ori cafea cu pâne; la prânz 2—3 plese, la cină 1—2 plese; la ojină pâne și poame ori alte de aceste.
- Spălatul, eventual și scrobitul rufelor.
- Luminat și încălzit la timpul recerut.
- Medic și medicină. În cauză de morb mai greu și îndelungat spesele aceste cad în sarcina părinților.
- Superioritatea va purta grijă, ca elevii mai slabi să fie controlați și ajuturați în studii prin studenți mai buni. Dacă însă cutare părinte ar dori pentru băiatul său instructor deosebit, va avea însuș să solvească onorariul satorit cu știerea și aprobarea superiorității.

7. Elevii sunt răspunzători pentru întregitatea mobilierului, ce li-se dă spre întrebuințare; prin urmare stricăciunile, ce le-ar face în mobilierul convictului, au să le despăgubească părinții ori îngrijitorii lor.

8. Părinții sunt recercați, să binevoiască a trimite fie bani, fie alte lucruri destinate pentru fii lor, exclusiv și totdeauna la adresa Superiorității, care va controla, ca toate să ajungă la destinația lor și să fie întrebuințate amăsurat dorinței părinților; așa totuși ca ordinea și disciplina din convict să nu aibă scădere.

9. Elevii la gimnaziu și eventual școala reală vor fi supuși întru toate regulamentelor aflate în vigoare la acelea institute, și în urmare și părinții au a-se conforma întocmai acelor. De aici urmează, că și cei primiți în convict vor putea rămânea elevi convictuali până când sunt de faptă studenți la respectivele institute.

10. Elevii vor avea a-se prezenta înaintea Superiorității în 2—3 Septembrie n. 1911, însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde vor plăti taxele satorite, vor consigna obiectele lor, și vor primi în samă locurile destinate în salele de studiu și de durmit, cum și mobilierul destinat lor spre întrebuințare. Tot cu acel prilej li-se vor da și alte îndrumări, de cari vor avea trebuință.

Lugoj la 14 Iulie 1911.

Dr. Victor Bârlea
prefect.

NB. Rugările au a se subșterne Ordinariatului epp. gr.-cat. în Lugoj.

Dirrecțiunea gimnaziului român greco-or. din Brad

Inștiințare pentru începerea anului școlar
1911—1912

Anul școlar 1911/1912 se începe la 1 Septembrie n. adecă 19 August st. v. 1911.

Părinții, cari doresc a-și da copiii la acest institut, sunt poftiți a se prezenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcțiunii gimnaziale la 1, 2 și 4 Septembrie n. 1911 adecă în 19. 20 și 22 August st. v. spre înmatriculare. Școlarii cari se înmatriculează pentru prima dată la gimnaziu, ori școala primară, împreună cu acesta, vor aduce testimoniu școlar, extras de botez și certificat de revaccinare. Testimoniul școlar de pe clasa precedentă îl vor prezenta toți școlarii, cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Examenele de corigență, de primire și supletorii se vor ținea la 30 și 31 August n. a. c. Ceice se vor prezenta mai târziu, vor trebui să dovedească cauza întârzierii.

În clasa I gimnazială se primesc numai școlari, cari au împlinit anul al nouălea, dar n'au trecut peste al doisprezecilea; asupra primirii celor trecuți peste doisprezece ani hotărăște conferința profesorală și numai în 5 Septembrie se primesc

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL“.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke

Trad. de Iunius

(23)

— Urmare —

El deosebi în ea umbra sa împrejmuțită de-o aureolă înfățișată din șapte colori. Abia puteau suporta ochii strălucirea aureolei, ce bătea dela purpur în vânt-galbăn-portocaliu și roșu. Fiecare se vedea pe sine redat în cercul de colori.*)

— Ei bine! Asta-i un augur foarte bun, — zise Loison cătră câțiva căpetenii, cari se aflau în apropierea lui, contemplând minunatele icoane de ciază. Care va să zică fiecare din noi își va câștiga aureola sa de sfânt în campania prezentă.

— Nu însă până când nu-și va fi plătit de mai nainte taxa de canonizațiune, zise o voce străină dela spate. Aureola de sfânt este mai prețioasă decât aparența de sfințenie.**)

*) Aceste fenomene frumoase și surprinzătoare de frângerea razelor numite „formațiuni de ciază“, se pot vedea în mulți munți din Șvițera, când se întâmplă să fie potrivit poziția soarelui și căderea umbrei față de un nor de ciază. Nota aut.

**) Joc de cuvinte, nu se poate reda în românește. Nota trad.

Generalul privi îndărătul său și zise: Cine-i acel bandit obraznic? Cine l-a adus aici?

După exterior, noul venit sămăna acelor vânători de căprioare, cari indiferent, dacă e vară sau iarnă, cutreeră cu o plăcere pătimașă munții, ca să găsească vr'o sălbătăciune, fie batâr și numai un iepure alb, sau să-și afle moartea proprie. Imbrăcăminte lui, abstrăgând dela geanta de piele din spate, pușca și cornul de praf de pușcă de pe umeri și dela bățul lung de alpinș provăzut cu un cuiu pentru ghiață, era cea obicinuită pe la muntenii din partea locului, o jachetă negricioasă de postav ordinar, pantaloni scurți de postav vânt încheiați la genunche și strânși cu curele, ciorapii vineți de lână, erau acoperiți până peste pulpe cu alți ciorapi suri, în picioare avea ghete cu talpa groasă acoperită cu cue și provăzute cu pinteni de ghiață. Din față nu i-se vedeau decât ochii, gura și nasul, celelalte părți ale feței, erau ascunse sub o căciulă de blană cu marginea răsfrântă.

— Ridică viziera d-le Frige-linte! Cine ești? — se răsti generalul la el.

Vânătorul de căprioare desfăcu cu supunere ațele legate sub barbă ale căciulei și ridică de pe obraz marginea îndoită, lăsând să-i vadă fața. Era Prevost, căpitanul de vânători.

— Iacă, iacă! Bine ai venit aici sus! zise Loison, făcând însă o mutră serioasă, care nu se prea potrivea cu întâmpinarea amicală.

— De unde așa târziu? Ce mai noutăți în lumea de jos, de care, cu toate plăcerile cerești de aici, mi-e tare dor? și zicând acestea, făcu cu mâna și cu capul un semn și se duse cu căpitanul câțiva pași mai la o parte, ca să fie singur cu el.

— Cum drac ai ajuns să te maschezi în felul ăsta suspect? urmă dânsul.

— Le-am împrumutat dela crășmarul din Andermatt, ca să nu mă bănuiască țărani de dincoace și de dincolo.

— Și pentruce așa târziu? D-ta trebuia să sosești încă ieri după amiază îndărăt.

— Nu sunt eu de vină d-le general, ci drumurile, vântul și vremea.

— Unde ai mas astă noapte?

— Într'o stână goală la Tiarms și mi-a părut bine, că am putut să-mi fac o leacă de foc ca să nu deger.

— Cum sunt drumurile pe coastele munților?

— Să-ți frângi gâtul sau să te îngropi de viu, răspunse vânătorul. Cel mai scurt drum dar și cel mai pieziș, duce la stânga peste lunca alpină dela Crispauza neted în jos până la casele afumate dela Ruăras.

Trupele d-tale ar face mai lesne acest drum, lunșcând pe șezut cu puștile în mână.

(Va urma)

atari școlari, dacă nu s'a ajuns numărul prescripș pentru o clasă.

Școlarii din școala populară se vor primi în școala primară, ori în cl. I gimn.

În școala primară nu se solvește didactru.

În clasele gimnaziale școlarii români gr.-or. și gr.-cat. din protopresbiteratele Zarandului și Hălmeagului solvesc didactru de 10 cor. pe an, iar cei de alte confesiuni, de alte naționalități și din alte locuri, câte 24 cor. pe an.

Școlarii săraci, diligenți și cu conduită bună, se scutesc de didactru, sau se împărtășesc de ajutoare și beneficii din fondul „Masa studenților”, sau din alte mijloace, de care dispune institutul. Ceice se simt îndreptățiți la scutirea de didactru, la înscriere au a-și prezenta cererea instruată în regulă.

Didactrul se solvește deodată la înscriere, sau în două rate și anume întâia rată la înscriere și a doua în Februarie necondiționat.

Toate celelalte taxe în suma de 14 coroane, se solvesc deodată la înscriere.

Fără știrea și învoirea direcțiunii gimnaziale, școlarii nu pot ocupa cartire.

Fiecare școlar trebuie să aibă cărțile de școală, admise la acest institut. Cărțile rupte și murdare, se vor lua dela școlari și se vor nimici.

Dela fiecare școlar se cere, să aibă îmbrăcăminte corăspunzătoare și haine de pat.

În 5 Septembrie 1911 medicul gimnazial va vizita școlarii în prezența dirigentului de clasă, se va face împărțirea orelor și se vor începe prelegerile pe anul școlar 1911/1912.

În 10 Septembrie n. 1911 se va face Invoarea Duhului Sfânt și cetirea legilor școlare.

Brad, (Brad) 26 Iulie (8 August 1911).

Direcțiunea gimnazială:

Stefan Albu director provizor,

BIBLIOGRAFII.

—x—

Iorga N. Articole care pot să rămâie.	
I. Oameni cari au fost. Amintiri și comemorări	3.—
Russu-Șirianu I. Schițe și nuvele inedite	1.50
Elefterescu Em. De toate și din toate pentru popor sau cartea neamului	2.—
Marino-Moscu C. Ada Lazu, nuvele	2.—
H. de Balzac. Amorul mascat sau necotintă și fericire	—30
Charlesane Poor. Sistemul solar vol. I.	—30
Cântece moldovenești	—10
Cântece din Bănat	—10
Moldovan I. Ardealul I. Ținuturile de pe Olt, cu mai multe ilustrații	1.80

*

Biologia și igiena omului de dr. Adolf Iuba, tradusă în românește de dr. Ilie Beu, a ieșit de sub tipar și se poate procura dela direcțiunea școlaei civile de fete a Asociațiunii. Edițiunea maghiară este aprobată de ministrul instrucțiunii publice; edițiunea românească încă se va înainta, în scurt timp, pentru a obține clauzula de aprobare. Scrierea aceasta se poate întrebuința cu folos în seminariile teologice și ca manual pentru studenții în pedagogie. Cartea e provăzută cu 55 ilustrațiuni practice, binereușite. Costă numai 2 cor.

Atențiune. Despre mașinele agricole, industriale și prima turnătorie de fier a lui *Sam. Wagner* în Sibiu (Transilvania), care se bucură de cea mai bună reputațiune, atât în țara noastră, cât și în Orient, anunțul său se găsește publicat în mijlocul coloanelor acestui ziar și este foarte interesant pentru Domnii agricultori a-l citi — și înainte de a-și procura cineva mașini din alte fabrici, să se adreseze renumitei fabrici *Sam. Wagner* în Sibiu.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică.

Arad, Andrásy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmeagian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

∴ 26 odăi aranjate cel mai modern. ∴

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

In fața lui D-zeu toți trebuie să ne închinăm.

M. S. Regele României, M. S. Regina României, A. A. L. L. R. R. Principele Ferdinand și Principesa Maria Moștenitorii tronului, A. S. R. Principele Carol, A. S. Principele Wilhelm de Hohenzollern cu suitele lor și înalții demnitari ai Statului în ghenunchi la rugăciunea de sfințirea Bisericeii st. Nicolae din Iași, 2 Octombrie 1904.

Tablou foarte frumos în mărime de 60/80 cm. Cor. 10 se află de vânzare la **Librăria Diecezană, Arad.**

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale localităților (trase pe pânză și provăzute cu leături) se poate comanda la

Librăria diecezană din Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

Anuarul școlar

(Cronica școlară—Évkönyv),

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate din partea statului, conținând tipăriturile: **ziuar de primire, ziuar de frecvențațiune și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiunilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebunțate, date statistice despre școlari, învățător și școală,** se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad.** Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor.

Cumpar

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri,** execută și furniseaza prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

întreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cea mai bună și mai ieftină **salamă,** se poate procura dela

Adolf Rummler

fabrică de salamă

Nagyszeben—Sibiu—Hermannstadt
Schwimmschulgasse.

„Deganin“ contra gândacilor.

Bucură-te d-nă dragă, că încurând nu vei mai avea gândaci (șvabi) în bucatărie, deoarece firma românească: **F. A. DEGAN din Fiume**, (postafiók Nr. 163) a inventat un praf nou

„DEGANIN“

care e cel mai bun și pe toți îi omoară. Costă 1 Kgr. **3 Cor.** Mai puțin ca $\frac{1}{2}$ de Kgr. nu se trimite. Porto costă 72 fileri, iar banii se trimit anticipativ (înainte) la firma susnumită. Dacă comanzi 4 Kgr. Cafea, atunci cere și 1 Kgr. „Deganin“, căci 5 Kgr. se trimit franco. În Fiume toți vorbesc de praful „Deganin“, căci l-au probat cu mare rezultat.

Cere gratis și preț-curent românesc pentru **Cafea bună.**

„Deganin“ cu mare efect.

„Deganin“ moartea gândacilor.

„Deganin“ cea mai nouă invenție.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerintelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, hysterie, anemie, diabet, diatheză urică, rheumatism, boale de stomach

: : și de intestine, etc. : :
Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.
Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalieri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină și neagră cu
16 coroane 50 fil.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrássy nr. 20.

Comande din provincă se execută în aceeași zi.

25 (11)

La administrația ziarului

„Românul“

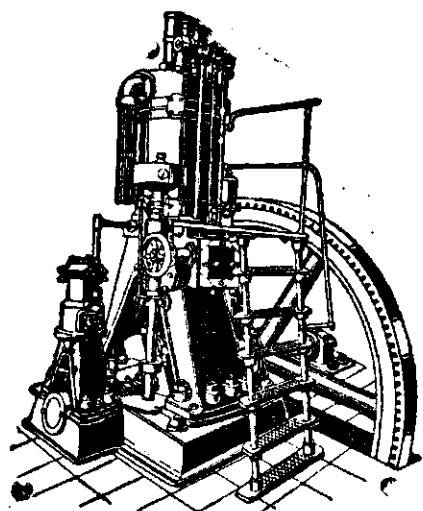
se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloacele împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloacele cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolă
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

B r a ș o v .

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana“, mori mănate cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în reevizite de scris
pentru cancelarii, hârtie albă de scris,
hârtie concept, penițe, cerneală, cre-
oane, ș. a., tipărituri pentru avocați și
socoțile bisericesti. Cărți de literatură,
pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nu-
vele și romane, acomodată pentru bi-
bliotecile parohiale și școlare.

Reevizite bisericesti ea: Ornate, prapori, icoane,
ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire
de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, can-
dele, brâne și pălării preotești, precum și toate
cărțile bisericesti.

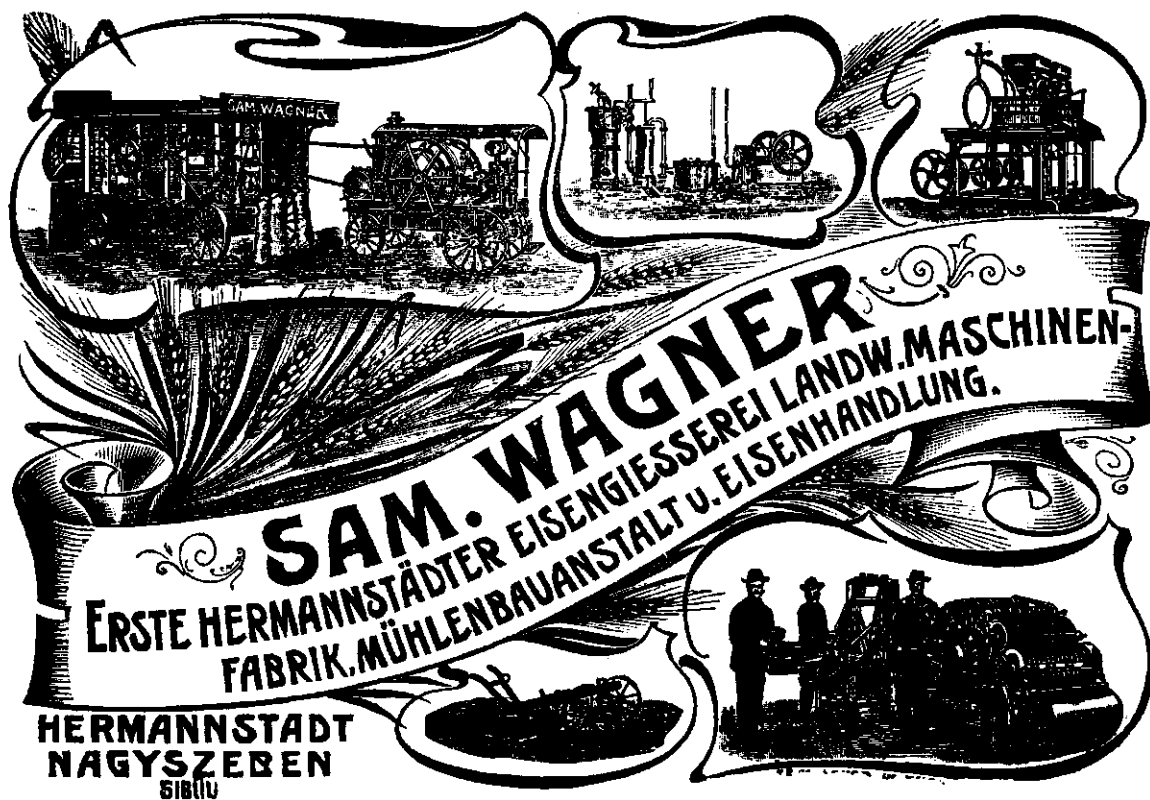
Reevizite școlare fizicale conform artico-
lului de lege XXVII. din 1907, hartele geo-
grafice necesare în școlile populare. Ta-
blouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

ANUNȚ.

Prima turnătorie de fier și alamă Sibiană, fabrică de mașini agricole și industriale, atelier de
mori și mare prăvălie de fier.

Are onoare a recomanda P. T. public bogatul său depozit în mașini de treerat cu brațul, cu manej în curele sau cu transmi-
siuni, treerător cu scuturător de paie cu insăcător și dublu curățitor de ori ce mărime, asemenea motoare încălzite cu ben-
zin sau păcură dela 2 cai putere însus, mașini de treerat trifoiu, mașini de secerat cu și fără aparat de legat, cositoare de
nutreț, greble americane pentru strânsul nutrețului, mașini de lână cu darac sau lup, piudă pentru abule (postav), mori
pe postament foarte solid din lemn tare, pietrii de mori de Buda, franceze, sucoroer, cincantină, și de Königsberg.

Curele prima calitate englezești.

Cu un cuvânt tot soiul de mașini agri-
cole sau industriale în asortiment mare
depozit din ori ce soiul de mașini mari
sau mici, cu **prețurile cele mai
moderate și condițiuni de plată
favorabile.**

Cine dorește a-și procura ori și ce ma-
șini și vrea să fie cinstit servit — cu
garanță — să se adreseze acestei firme.

Cataloage și desemnuri la cerere
gratis și franco.

Feriti-vă de escroci?